

Η

ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

2^ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στις 13 Ιανουαρίου 2022 με την εξής σύνθεση: Αικατερίνη Ζερβού, Πρόεδρος και Εισηγήτρια, Βικτωρία Πισμίρη και Χρήστος Σώκος, Μέλη.

Για να εξετάσει α) την από 06.12.2021 με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΑΕΠΠ 2261/08.12.2021 Προδικαστική Προσφυγή της εταιρείας με την επωνυμία «...» (εφεξής: «πρώτη προσφεύγουσα»), που εδρεύει στο ..., οδός ... αρ. ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται, και β) την από 07.12.2021 με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΑΕΠΠ 2271/09.12.2021 Προδικαστική Προσφυγή της εταιρείας με την επωνυμία «...», με διακριτικό τίτλο «...» (εφεξής: «δεύτερη προσφεύγουσα»), που εδρεύει στ.. ..., επί της ...αρ. ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται,

Κατά του ... (εφεξής: η «αναθέτουσα αρχή»), όπως νόμιμα εκπροσωπείται,

Και α. την από 15/12/2021 Παρέμβαση της εταιρείας με την επωνυμία «...» και διακριτικό τίτλο «...», που εδρεύει στο ..., οδός ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται, β. την από 17/12/2021 Παρέμβαση της εταιρείας με την επωνυμία «...», που εδρεύει στ.. ... επί της ... αρ. ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται, γ. την από 17/12/2021 Παρέμβαση της εταιρείας με την επωνυμία «...», με διακριτικό τίτλο «...», που εδρεύει στ... ..., επί της ... αρ. ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται, δ. την από 17/12/2021 Παρέμβαση της

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

εταιρείας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...», που εδρεύει στ... επί της οδού ... αρ...., όπως νομίμως εκπροσωπείται, ε) την από 17/12/2021 Παρέμβαση της εταιρείας με την επωνυμία «...» και το διακριτικό τίτλο «...», που εδρεύει στο ..., οδός ... αρ. ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται, που ασκήθηκαν για την απόρριψη της **πρώτης**, με ΓΑΚ ΑΕΠΠ 2261/8.12.2021, προσφυγής,

Καθώς και α. την από 16/12/2021 Παρέμβαση της εταιρείας με την επωνυμία «...» και διακριτικό τίτλο «...», που εδρεύει στο ..., οδός ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται, β. την από 17/12/2021 Παρέμβαση της εταιρείας με την επωνυμία «...» και το διακριτικό τίτλο «...», που εδρεύει στο ..., οδός ... αρ. ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται, που ασκήθηκαν για την απόρριψη της **δεύτερης**, με ΓΑΚ ΑΕΠΠ 2271/9.12.2021, προσφυγής.

Με την πρώτη προδικαστική προσφυγή, η πρώτη προσφεύγουσα αιτείται να γίνει δεκτή η προσφυγή της και να ακυρωθεί η προσβαλλομένη υπ' αριθμ. ... (Α.Δ.Α.: ...) απόφαση της αναθέτουσας αρχής και δη κατά το σκέλος που ενέκρινε τα πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης Δικαιολογητικών Συμμετοχής - Τεχνικών Προσφορών και Οικονομικών Προσφορών και αποδέχτηκε τις προσφορές των οικονομικών φορέων με επωνυμίες: α) «...» β) «...» γ) «...», δ) «...», ε) «...» και ανακήρυξε προσωρινούς αναδόχους του διαγωνισμού τις εταιρείες με τον δ.τ. «...», «...» & «...» καθώς και κάθε άλλη συναφής προγενέστερη ή μεταγενέστερη πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής που σχετίζεται με την ανωτέρω απόφαση και αναφέρεται στον διαγωνισμό που προκηρύχθηκε με την υπ' αριθ. ... (ΑΡ. Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.: ..., Α.Δ.Α.Μ.:...) Διακήρυξη.

Με τη δεύτερη προδικαστική προσφυγή, η δεύτερη προσφεύγουσα αιτείται να γίνει δεκτή η προσφυγή της, να ακυρωθεί η απόφαση ... του Διοικητή ...

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

Υποστήριξης της Αναθέτουσας Αρχής ως προς το μέρος της που κάνει αποδεκτές τις προσφορές των εταιρειών ... και ... προκειμένου η εταιρεία «...» να αναδειχθεί ως μία εκ των τριών εταιρειών, στις οποίες θα ανατεθεί η σχετική σύμβαση πλαίσιο, με δεδομένη και την πρόβλεψη της Διακήρυξης ότι την σύμβαση πλαίσιο θα υπογράψουν έως τρεις (3) οικονομικοί φορείς που θα αναδειχθούν κατά το στάδιο της αξιολόγησης των οικονομικών προσφορών, και εφόσον κριθεί επαρκής αριθμός οικονομικών φορέων που πληρούν τα κριτήρια επιλογής ή/και αποδεκτές προσφορές που ανταποκρίνονται στο κριτήριο ανάθεσης, ως το άρθρο 39 του Ν. 4412/16 και ότι στην περίπτωση ανάδειξης μικρότερου αριθμού οικονομικών φορέων θα συμπεριληφθούν όλοι στη Σ.Π..

Η προσβαλλομένη εξεδόθη στο πλαίσιο προκήρυξης από την αναθέτουσα του υπ' αρ. Α.Δ.Α.Μ.:...) Διεθνούς Ανοικτού Ηλεκτρονικού Διαγωνισμού με σκοπό τη σύναψη Συμφωνίας - Πλαίσιο διάρκειας τεσσάρων (4) ετών για τον καθαρισμό των χώρων και υαλοπινάκων των: ... Γενικού Νοσοκομείου ... - Κέντρου ... (...) - ... (...) - Διεύθυνσης Υγειονομικού (ΔΥΓ) - ... Υπηρεσίας Επίβλεψης Κατασκευών Ελέγχου (...), συνολικού προϋπολογισμού 7.440.000,00 ευρώ πλέον Φ.Π.Α. και με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά, αποκλειστικά βάσει της τιμής, που αναρτήθηκε στις 29-04-2021 στο Κεντρικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ), καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου ο επίμαχος διαγωνισμός έλαβε αριθμό ...

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια Αικατερίνη Ζερβού.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά το Νόμο

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

1. Επειδή, για την άσκηση της πρώτης κρινόμενης προσφυγής, έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο, σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του π.δ. 39/2017, ποσού 15.000,00 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ... και την εκτύπωση από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την ένδειξη «ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟ»), το οποίο και υπολογίζεται με βάση την προϋπολογισθείσα αξία της σύμβασης χωρίς ΦΠΑ, ήτοι 7.440.000,00 ευρώ, για τη δεύτερη προσφυγή έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο, σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του π.δ. 39/2017, ποσού 15.000,00 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ... και την εκτύπωση από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την ένδειξη «ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟ»), το οποίο και υπολογίζεται με βάση την προϋπολογισθείσα αξία της σύμβασης χωρίς ΦΠΑ, ήτοι 7.440.000,00 ευρώ.

2. Επειδή η αναθέτουσα προκήρυξε τον υπ' αρ. ... Δημόσιο Διεθνή Ηλεκτρονικό Ανοικτό Διαγωνισμό με αντικείμενο τη σύναψη Συμφωνίας - Πλαίσιο (Σ.Π) διάρκειας τεσσάρων (4) ετών για τον Καθαρισμό των Χώρων και Υαλοπινάκων των ... και με τίτλο: «Καθαρισμός Χώρων - Υαλοπινάκων ... - ... - ... Υγειονομικής Επιτροπής (...) - Διεύθυνσης Υγειονομικού (...) - ... Υπηρεσίας Επίβλεψης Κατασκευών Ελέγχου (...)» συνολικού προϋπολογισμού 7.440.000,00 χωρίς ΦΠΑ, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει τιμής, που αναρτήθηκε στις 29-04-2021 στο Κεντρικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ), έλαβε ΑΔΑΜ ... καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου ο επίμαχος διαγωνισμός έλαβε αριθμό ...

3. Επειδή, ο διαγωνισμός, ενόψει του αντικειμένου του, της συνολικής εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ, της νομικής φύσης και της δραστηριότητας που το Υπουργείο ... ασκεί ως αναθέτουσα αρχή και του

χρόνου εκκίνησης της διαγωνιστικής διαδικασίας, υπάγεται στις διατάξεις του Ν. 4412/2016, η κρινόμενη διαφορά διέπεται από τις διατάξεις του Βιβλίου IV του νόμου αυτού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρο 345, παρ. 1, όπως ισχύει, η δε ΑΕΠΠ, ενώπιον της οποίας ασκήθηκε η προσφυγή, είναι αρμόδια για την εξέτασή της.

4. Επειδή η πρώτη υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή: α) έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα, καθόσον κατατέθηκε στις 06.12.2021 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, λαμβανομένου υπόψη ότι η προσβαλλομένη κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ στις 26.11.2021, β) ασκήθηκε με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του π.δ. 39/2017 και γ) κοινοποιήθηκε στην ΑΕΠΠ από την προσφεύγουσα αυθημερόν με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθ. 361, παρ. 1 και 362, παρ. 1 και 2 του Ν. 4412/2016 και στα άρθ. 4, παρ. 1, εδ. α' και 8, παρ. 2 του π.δ. 39/2017.

5. Επειδή η πρώτη προσφεύγουσα, ως προσφέρουσα της οποίας η προσφορά μετά και την αποσφράγιση των οικονομικών προσφορών κρίθηκε αποδεκτή στην επίμαχη διαγωνιστική διαδικασία, πλην όμως δεν ανακηρύχθηκε προσωρινή ανάδοχος καθόσον έλαβε σειρά κατάταξης με αύξοντα αριθμό 6, θεμελιώνει το έννομο συμφέρον της στη ζημία της από την μη ανάδειξή της ως προσωρινής αναδόχου και την (τυχόν) παράνομη συμμετοχή άλλων προσφερόντων, επιδιώκοντας ευλόγως να της ανατεθεί η συγκεκριμένη σύμβαση (ΔΕΕ, απόφαση της 14.02.2019, C-54/18 - Cooperativa Animazione Valdocco Soc. coop. soc. Impresa Sociale Onlus κατά Consorzio Intercomunale Servizi Sociali di Pinerolo, Azienda Sanitaria Locale To3 di Collegno e Pinerolo, σκ. 35-37). Η δε σειρά κατάταξης δεν αποκλείει αυτόματα την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος εκ μέρους οιοδήποτε συμμετέχοντα και μη οριστικώς αποκλεισθέντος, ως εν προκειμένω.

6. Επειδή στις 07.12.2021 η αναθέτουσα αρχή προέβη σε κοινοποίηση της υπό εξέταση πρώτης προσφυγής, δια μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς όλους τους συμμετέχοντες, σύμφωνα με το άρ. 365, παρ. 1, σημ. α' του Ν. 4412/2016 και το άρ. 9, παρ. 1, σημ. α' του π.δ. 39/2017.

7. Επειδή η αναθέτουσα αρχή κοινοποίησε τις υπ' αρ. πρωτ. Φ.831/ΑΔ.6770 Σ.1635 απόψεις της στις 23.12.2021 μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, επί της πρώτης προσφυγής προς όλους τους συμμετέχοντες, τις οποίες είχε ήδη αποστείλει στην ΑΕΠΠ, μαζί με τον πλήρη φάκελο, στις 21.12.2021 με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), σύμφωνα με το άρ. 8 παρ. 4 του π.δ. 39/2017. Με τις απόψεις της, για τους λόγους που ειδικότερα αναφέρονται σε αυτές, αναφέρει ότι η πρώτη προσφυγή θα πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

8. Επειδή στις 16.12.2021 η «...», συμμετέχουσα στο διαγωνισμό της οποίας η προσφορά κρίθηκε παραδεκτή, καταταγείσα πρώτη στη σειρά μειοδοσίας και ανακηρυχθείσα προσωρινή ανάδοχος, κατέθεσε εμπροθέσμως παρέμβαση υπέρ της διατήρησης της ισχύος της προσβαλλομένης πράξης διά μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την ΑΕΠΠ λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), επί της πρώτης προσφυγής, με την οποία αιτήθηκε να γίνει δεκτή η παρέμβασή της, να απορριφθεί η πρώτη προδικαστική προσφυγή και να διατηρηθεί η προσβαλλομένη κατά το μέρος που έκρινε αποδεκτή την προσφορά της. Την ως άνω παρέμβαση κοινοποίησε η αναθέτουσα αρχή στις 24.12.2021 δια

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς όλους τους συμμετέχοντες.

9. Επειδή στις 17.12.2021 η «...» συμμετέχουσα στο διαγωνισμό της οποίας η προσφορά κρίθηκε παραδεκτή, καταταγείσα δεύτερη σε σειρά μειοδοσίας και ανακηρυχθείσα προσωρινή ανάδοχος, κατέθεσε εμπροθέσμως παρέμβαση υπέρ της διατήρησης της προσβαλλομένης διά μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την ΑΕΠΠ λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), με την οποία αιτήθηκε να γίνει δεκτή η παρέμβασή της, να απορριφθεί η πρώτη προδικαστική προσφυγή και να διατηρηθεί η προσβαλλομένη, κατά το μέρος που έκρινε αποδεκτή την προσφορά της. Την ως άνω παρέμβαση η αναθέτουσα αρχή στις 23.12.2021 δια μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς όλους τους συμμετέχοντες.

10. Επειδή, στις 17.12.2021 η «...», συμμετέχουσα στο διαγωνισμό της οποίας η προσφορά κρίθηκε παραδεκτή, και καταταγείσα πέμπτη στη σειρά μειοδοσίας, κατέθεσε εμπροθέσμως παρέμβαση διά μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την ΑΕΠΠ λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), επί της πρώτης προσφυγής, με την οποία αιτήθηκε να γίνει δεκτή η παρέμβασή της και να απορριφθεί η πρώτη προδικαστική προσφυγή.

11. Επειδή, στις 17.12.2021 η «...», συμμετέχουσα στο διαγωνισμό της οποίας η προσφορά κρίθηκε παραδεκτή, και καταταγείσα τέταρτη σε σειρά μειοδοσίας, κατέθεσε εμπροθέσμως παρέμβαση διά μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την ΑΕΠΠ λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), με την οποία αιτήθηκε να γίνει δεκτή η παρέμβασή της και να απορριφθεί η πρώτη προδικαστική προσφυγή, κατά το μέρος που ζητεί την απόρριψη της προσφοράς της. Την ως άνω παρέμβαση η αναθέτουσα αρχή στις 23.12.2021 δια μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς όλους τους συμμετέχοντες.

12. Επειδή, στις 17.12.2021 η «...», συμμετέχουσα στο διαγωνισμό της οποίας η προσφορά κρίθηκε παραδεκτή, καταταγείσα τρίτη σε σειρά μειοδοσίας, και ανακηρυχθείσα προσωρινή ανάδοχος κατέθεσε εμπροθέσμως παρέμβαση διά μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την ΑΕΠΠ λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), επί της πρώτης προσφυγής, με την οποία αιτήθηκε να γίνει δεκτή η παρέμβασή της και να απορριφθεί η πρώτη προδικαστική προσφυγή. Την ως άνω παρέμβαση η αναθέτουσα αρχή στις 23.12.2021 δια μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς όλους τους συμμετέχοντες.

13. Επειδή, η υπό εξέταση δεύτερη προδικαστική προσφυγή: κατατέθηκε στις 7.12.2021 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού και η προσβαλλομένη κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ στις 26.11.2021, β) ασκήθηκε με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του π.δ. 39/2017 και γ) κοινοποιήθηκε στην ΑΕΠΠ από την προσφεύγουσα αυθημερόν με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρ.

361, παρ. 1 και 362, παρ. 1 και 2 του Ν. 4412/2016 και στα άρ. 4, παρ. 1, εδ. α' και 8, παρ. 2 του π.δ. 39/2017.

14. Επειδή η δεύτερη προσφεύγουσα ως προσφέρουσα, της οποίας η προσφορά μετά και την αποσφράγιση των οικονομικών προσφορών κρίθηκε αποδεκτή στην επίμαχη διαγωνιστική διαδικασία, πλην όμως δεν ανακηρύχθηκε προσωρινή ανάδοχος καθόσον έλαβε σειρά κατάταξης με αύξοντα αριθμό 5, θεμελιώνει το έννομο συμφέρον της στη ζημία της από την μη ανάδειξή της ως προσωρινής αναδόχου και την (τυχόν) παράνομη συμμετοχή έτερων προσφερόντων, επιδιώκοντας ευλόγως να της ανατεθεί η συγκεκριμένη σύμβαση (ΔΕΕ, απόφαση της 14.02.2019, C-54/18 - Cooperativa Animazione Valdocco Soc. coop. soc. Impresa Sociale Onlus κατά Consorzio Intercomunale Servizi Sociali di Pinerolo, Azienda Sanitaria Locale To3 di Collegno e Pinerolo, σκ. 35-37). Η δε σειρά κατάταξης δεν αποκλείει αυτόματα την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος εκ μέρους οιοδήποτε συμμετέχοντα και μη οριστικώς αποκλεισθέντος, ως εν προκειμένω.

15. Επειδή στις 08.12.2021 η αναθέτουσα αρχή προέβη σε κοινοποίηση της υπό εξέταση δεύτερης προσφυγής, δια μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς όλους τους συμμετέχοντες, σύμφωνα με το άρ. 365, παρ. 1, σημ. α' του Ν. 4412/2016 και το άρ. 9, παρ. 1, σημ. α' του π.δ. 39/2017.

16. Επειδή, στις 16.12.2021 η «...», αναδειχθείσα προσωρινή ανάδοχος της επίμαχης σύμβασης, κατέθεσε εμπροθέσμως παρέμβαση διά μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την ΑΕΠΠ λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), επί της δεύτερης προσφυγής, με την οποία αιτήθηκε να απορριφθεί στο σύνολό της η δεύτερη προσφυγή και να διατηρηθεί η ισχύς της προσβαλλομένης, κατά το

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

μέρος που με αυτήν κρίθηκε αποδεκτή η προσφορά της και αποφασίστηκε η ανάδειξή της ως προσωρινής αναδόχου. Την ως άνω παρέμβαση η αναθέτουσα αρχή στις 24.12.2021 δια μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς όλους τους συμμετέχοντες.

17. Επειδή, στις 17.12.2021 η «...», αναδειχθείσα προσωρινή ανάδοχος της επίμαχης σύμβασης, κατέθεσε εμπροθέσμως παρέμβαση διά μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την ΑΕΠΠ λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), επί της δεύτερης προσφυγής, με την οποία αιτήθηκε να απορριφθεί στο σύνολό της η δεύτερη προσφυγή και να διατηρηθεί η ισχύς της προσβαλλομένης, κατά το μέρος που με αυτήν κρίθηκε αποδεκτή η προσφορά της και αποφασίστηκε η ανάδειξή της ως προσωρινής αναδόχου. Την ως άνω παρέμβαση η αναθέτουσα αρχή στις 23.12.2021 δια μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς όλους τους συμμετέχοντες.

18. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή κοινοποίησε τις υπ' αρ. πρωτ. Φ.831/ΑΔ.6767 Σ.1637 απόψεις της στις 23.12.2021 μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, επί της δεύτερης προσφυγής προς όλους τους συμμετέχοντες, τις οποίες είχε ήδη αποστείλει στην ΑΕΠΠ, μαζί με τον πλήρη φάκελο, στις 21.12.2021 με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο λόγω της τότε αδυναμίας λειτουργίας του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ (βλ. τα υπ' αρ. 43492 ΕΞ/08.12.2021 και 44994 ΕΞ/20.12.2021 έγγραφα του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Διαχείρισης, Ανάπτυξης & Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ), σύμφωνα με το άρθρο 8, παρ. 4 του π.δ. 39/2017. Με τις απόψεις της, για τους λόγους που ειδικότερα αναφέρονται σε αυτές, αναφέρει ότι η δεύτερη προσφυγή θα πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

19. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα κατέθεσε εμπροθέσμως στις 28.12.2021 μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ υπόμνημα επί των απόψεων της αναθέτουσας αρχής καθώς και επί των ασκηθεισών παρεμβάσεων. Με το εν λόγω υπόμνημα ζητεί να γίνει δεκτή η προδικαστική προσφυγή της καθ' όλο το αιτητικό της και να απορριφθούν οι αιτιάσεις που προβάλλει η αναθέτουσα αρχή με τις απόψεις της.

20. Επειδή, με την προσβαλλομένη Φ.831/6231/Σ.1490/26.11/2021 (Α.Δ.Α.: ...) Απόφαση της Διοίκησης ... - Γ' κλάδος (Υποστήριξη) Διεύθυνση Γ3 (Οικονομικό) του Υπουργείου ..., μετά τη λήψη υπ' όψη των αναλυτικά αναφερόμενων σε αυτή εγγράφων αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Τον αποκλεισμό του οικονομικού φορέα «...» από την συμμετοχή του στην εν θέματι διαγωνιστική διαδικασία, Διακήρυξη υπ' αριθμ. ..., λόγω της διαπίστωσης της μη επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων που έλαβε ο εν λόγω οικονομικός φορέας προς απόδειξη της αξιοπιστίας του, ως η απόφαση παρ. λα του προοιμίου της παρούσας.

2. Την αποδοχή της ομόφωνης εισήγησης της αρμόδιας επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού ..., στο από 02 Αυγούστου 2021 Πρακτικό της επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης των δικαιολογητικών συμμετοχής ως προς την πληρότητα, ορθότητα και κανονικότητά τους, των οικονομικών φορέων «...», «...», «...», «...», «...», «...», «...».

3. Την έγκριση της αποδοχής των δικαιολογητικών συμμετοχής των συμμετεχόντων οικονομικών φορέων «...», «...», «...», «...», «...», «...» και «...», καθώς πληρούν τα κριτήρια της διακήρυξης ... και τα οριζόμενα στον Ν.4412/16.

4. Την μερική αποδοχή της ομόφωνης εισήγησης της αρμόδιας επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού ..., στο από 02 Αυγ 21 Πρακτικό της επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης των τεχνικών προσφορών ως προς την

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

πληρότητα, ορθότητα και κανονικότητά τους, των οικονομικών φορέων «...», «...», «...», «...», «...», «...».

5. Τη μη αποδοχή της ομόφωνης εισήγησης της αρμόδιας επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού ..., στο από 02 Αυγ 21 Πρακτικό της επί της αποδοχής της τεχνικής προσφοράς του οικονομικού φορέα «...».

6. Την έγκριση της αποδοχής των τεχνικών προσφορών των συμμετεχόντων οικονομικών φορέων «...», «...», «...», «...», «...», «...» και «...», καθώς πληρούν τα κριτήρια της διακήρυξης ... και τα οριζόμενα στον Ν.4412/16.

7. Την αποδοχή της ομόφωνης εισήγησης της επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού ..., όπως αυτή αναλυτικά αποτυπώνεται στο από 02 Νοε 21 Πρακτικό αξιολόγησης οικονομικών προσφορών.

8. Την έγκριση :α. Της αποδοχής των οικονομικών προσφορών των συμμετεχόντων οικονομικών φορέων «...», «...», «...», «...», «...», «...» και «...», καθόσον διαπιστώθηκε η πληρότητα, ορθότητα, κανονικότητα τους και η συμφωνία τους με τους αντίστοιχους όρους της διακήρυξης υπ' αριθμ. ... και του Ν.4412/16 που τη διέπει, οι δε προσφερόμενες τιμές κρίνονται συμφέρουσες για την Υπηρεσία, καθώς εντάσσονται στην προϋπολογισθείσα αξία του διαγωνισμού. Η σειρά κατάταξης των συμμετεχόντων είναι ως κατωτέρω:

Σειρά Κατάταξης	Οικονομικός Φορέας	Αντικείμενο Διαγωνισμού	Προσφερόμενη Μηνιαία Τιμή (€) άνευ ΦΠΑ	Προσφερόμενη Μηνιαία Τιμή (€) Συμπ. ΦΠΑ	Συνολική Προσφερόμενη Τιμή (€) Συμπ. ΦΠΑ
1 ^{ος}	...	Καθαρισμός Χώρων -	137.408,50	170.386,54	8.178.553,92

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

2 ^{ος}	...		141.317,97	175.234,28	8.411.245,57
3 ^{ος}	...		141.962,00	176.032,88	8.449.578,24
4 ^{ος}	...		142.308,92	176.463,06	8.470.226,92
5 ^{ος}	...		143.150,00	177.506,00	8.520.288,00
6 ^{ος}	...		144.780,00	179.527,20	8.617.305,60
7 ^{ος}	...		144.984,00	179.780,16	8.629.447,68

β. Την ανάδειξη των οικονομικών φορέων «...», «...» και «...» ως προσωρινών αναδόχων του παρόντος Διαγωνισμού με την εγγραφή τους σε

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

Συμφωνία - Πλαίσιο χρονικής διάρκειας τεσσάρων (4) ετών, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στη Διακήρυξη υπ' αριθμ. ... της ..., αφού ελεγχθούν τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά κατακύρωσης και σύμφωνα με τις προσφερόμενες τιμές τους, ως ο κάτωθι πίνακας:

Σειρά Κατάταξης	Οικονομικός Φορέας	Αντικείμενο Διαγωνισμού	Προσφερόμενη Μηνιαία Τιμή (€) άνευ ΦΠΑ	Προσφερόμενη Μηνιαία Τιμή (€) Συμπ. ΦΠΑ	Συνολική Προσφερόμενη Τιμή (€) Συμπ. ΦΠΑ
1 ^{ος}	...		137.408,50	170.386,54	8.178.553,92
2 ^{ος}	...	Καθαρισμός Χώρων - ... - ... - ... - ...	141.317,97	175.234,28	8.411.245,57
3 ^{ος}	...	Επίβλεψη Κατασκευών Ελέγχου (...)	141.962,00	176.032,88	8.449.578,24

21. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με την πρώτη υπό κρίση προδικαστική προσφυγή της βάλλει κατά των οικονομικών φορέων «...», «...», «...», «...», και «...», οποίοι προηγούνται αυτής στη σειρά κατάταξης προβάλλοντας ισχυρισμούς κατά των δικαιολογητικών συμμετοχής και των τεχνικών και οικονομικών προσφορών που κατέθεσαν οι ως άνω εταιρείες, οι οποίοι αναλυτικά εκτίθενται στην προσφυγή της και συνοπτικά έχουν ως εξής:

α. Ως προς τη συμμετοχή της «...» η πρώτη προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η ως άνω εταιρεία: 1. Δεν καλύπτει τα κριτήρια τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας, διότι δεν διαθέτει αντίστοιχη, ως προς τα τετραγωνικά μέτρα εσωτερικών χώρων του μεγέθους του ..., σύμβαση παροχής υπηρεσιών

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

καθαρισμού με νοσοκομείο, 2. Δεν κάνει καμία παραπομπή ούτε στο φύλλο συμμόρφωσης ούτε στην τεχνική προσφορά που εκδίδει το σύστημα (quote), 3. Έχει συμπεριλάβει μη εύλογο υπολογισμό του διοικητικού κόστους, 4. Έχει συμπεριλάβει μη εύλογο υπολογισμό του κόστους αναλωσίμων, 5. Έχει προβεί σε εσφαλμένο υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων, 6 α. Έχει προβεί σε εσφαλμένο υπολογισμό των εργοδοτικών εισφορών, 7. Έχει προβεί σε εσφαλμένο υπολογισμό των ωρών εργασίας, 8. Έχει προβεί σε εσφαλμένο υπολογισμό της εισφοράς υπέρ Ε.Λ.Π.Κ. 9. Δεν προσκόμισε την ισχύουσα Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.

β. Ως προς τη συμμετοχή της «...» η πρώτη προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η ως άνω εταιρεία: 1. Προέβη σε μη ορθή υποβολή δικαιολογητικού τεχνικής προσφοράς, 2. Αποκλίνει (η προσφορά της) από τεχνικές προδιαγραφές της Διακήρυξης, 3. Προέβη σε εσφαλμένο και μη νόμιμο υπολογισμό του κόστους αντικατάστασης, 4. Προέβη σε μη νόμιμο υπολογισμό του κόστους Κυριακών και αργιών, 5. Προέβη σε μη νόμιμο υπολογισμό του κόστους εποπτών, 6. Προέβη σε εσφαλμένο υπολογισμό του κόστους εργοδοτικών Εισφορών, 7. Έχει συμπεριλάβει εσφαλμένο υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων.

γ. Ως προς τη συμμετοχή της «...» η πρώτη προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η ως άνω εταιρεία: 1. Δεν πληροί τα κριτήρια οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, 2. Δεν πληροί το κριτήριο της τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας της Διακήρυξης, 3. Δεν έχει προβεί σε σχετική δέσμευση ως προς το χρόνο ισχύος της προσφοράς της, 4. Παρουσιάζει απόκλιση από τις τεχνικές απαιτήσεις της διακήρυξης για την ορθή εκτέλεση του έργου, 5. Δεν έχει προβεί σε αντιστοίχιση στα αρχεία, των σημείων εκείνων που τεκμηριώνουν τις παραπομπές, 6. Έχει προβεί σε μη εύλογο Υπολογισμό του Διοικητικού κόστους και του κόστους αναλωσίμων, 7. Έχει προβεί σε εσφαλμένο υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων, 8. Δεν έχει υπολογίσει το κόστος αποζημίωσης αδείας για τους αντικαταστάτες, 10. Έχει

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

προβεί σε εσφαλμένο υπολογισμό του εργατικού κόστους, 11. Δεν έχει περιλάβει δέσμευση για το αμετάβλητο της οικονομικής προσφοράς της.

δ. Ως προς τη συμμετοχή της «...» η πρώτη προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η ως άνω εταιρεία: 1. Δεν πληροί τα κριτήρια επαγγελματικής και τεχνικής ικανότητας, 2. Αποκλίνει από τις τεχνικές προδιαγραφές της Διακήρυξης, 3. Έχει προβεί σε εσφαλμένο υπολογισμό των εργοδοτικών εισφορών, 4. Έχει προβεί σε μη νόμιμο υπολογισμό του κόστους αντικατάστασης και της αποζημίωσης αδείας αντικαταστατών, 5. Έχει προβεί σε μη νόμιμο υπολογισμό του εργατικού κόστους των καθαριστών, το οποίο υπολείπεται από το ορθό διότι υπολογίζεται με λιγότερα άτομα πλήρους απασχόλησης.

5. Ως προς τη συμμετοχή της «...» η πρώτη προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η ως άνω εταιρεία: 1. Δεν πληροί το κριτήριο της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, 2. Δεν πληροί το κριτήριο της τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας, 3. Δεν περιλαμβάνει δέσμευση για το χρόνο ισχύος της προσφοράς της, 4. Δεν περιλαμβάνει αντιστίχηση αρχείων στον πίνακα συμμόρφωσης, 5. Δεν προσκομίζει υπεύθυνη δήλωση περί της ακρίβειας υποβληθέντος εγγράφου, 6. Δεν έχει προβεί σε ορθό υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων, 7. Έχει προβεί σε εσφαλμένο υπολογισμό εργοδοτικών εισφορών, 8. Έχει προβεί σε μη ορθό υπολογισμό του κόστους αντικατάστασης.

22. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή, με τις υπ' αριθμ. Πρωτοκ. Φ831/ΑΔ.6770/Σ.1635/20.12.2021 απόψεις της, αιτείται την απόρριψη της πρώτης προδικαστικής προσφυγής και αντικρούει τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς εκ μέρους της πρώτης προσφεύγουσας για τους λόγους που αναλυτικά εκτίθενται σε αυτές.

23. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με τον τρίτο λόγο προσφυγής βάλλει κατά της οικονομικής προσφοράς της «...» και συγκεκριμένα ισχυρίζεται τα

κάτωθι περί του μη εύλογου υπολογισμού του διοικητικού κόστους εκ μέρους της ως άνω εταιρείας (και ήδη παρεμβαίνουσας):

«Στο άρθρο 68§1 του ν. 3863/2010 ορίζεται:

*«1. Η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή, δηλαδή το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, η οποία (αρχή) αναθέτει απευθείας ή προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, υποχρεούται να ζητά από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: **α) ... , β) ... , γ) ... , δ) ... , ε) ... , στ) ...***

Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ως άνω στοιχεία. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων...»

2) Στις διατάξεις του ν. 4412/2016 ορίζονται:

α) Στο άρθρο 18 (Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων. (άρθρο 18 της Οδηγίας 2014/24/Ε.Ε.):

«1. ... 2. Κατά την εκτέλεση των δημόσιων συμβάσεων, οι οικονομικοί φορείς τηρούν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τις διατάξεις της περιβαλλοντικής, κοινωνικοασφαλιστικής και εργατικής νομοθεσίας, που έχουν θεσπισθεί με το δίκαιο της Ένωσης, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, οι οποίες απαριθμούνται στο

Παράρτημα Χ του Προσαρτήματος Α'. Η τήρηση των εν λόγω υποχρεώσεων ελέγχεται και βεβαιώνεται από τα όργανα που επιβλέπουν την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων και τις αρμόδιες δημόσιες αρχές και υπηρεσίες που ενεργούν εντός των ορίων της ευθύνης και της αρμοδιότητάς τους. **3. ..., 4. ... (α) ..., (β) ..., 5. ...»**

β) Στο άρθρο 88 (Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές (άρθρο 69 της Οδηγίας 2014/24/Ε.Ε.) - Εξουσιοδοτική διάταξη):

«1. Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής. ..., **2. ...**

3. Η αναθέτουσα αρχή αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες, σε συνεννόηση με τον προσφέροντα. Μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που αναφέρονται στην παρ. 2. Οι αναθέτουσες αρχές απορρίπτουν την προσφορά, εάν διαπιστώσουν ότι η προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, διότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18., ..., **5.»**

γ) Στο άρθρο 91 (Λόγοι Απόρριψης Προσφορών):

«1. Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά:

α) Η οποία αποκλίνει από τα άρθρα 92 έως 100, και 102 έως 104 ή υποβλήθηκε κατά παράβαση των απαράβατων όρων περί σύνταξης και

υποβολής της προσφοράς, όπως οι όροι αυτοί ορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης.

β) Η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή, εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και τη συμπλήρωση της, σύμφωνα με το άρθρο 102.

γ) Για την οποία ο προσφέρων δεν έχει παράσχει τις απαιτούμενες εξηγήσεις, εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας ή η εξήγηση δεν είναι αποδεκτή από την αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 102., **δ)** ...»

Επιπλέον στην Αιτιολογική Έκθεση του εν λόγω νόμου, στο άρθρο 68 παρ. 1 αναφέρεται: «Ειδικότερα με την παράγραφο 1 ορίζεται ότι, οι αναφερόμενοι φορείς όταν αναθέτουν ή προκηρύσσουν έργα φύλαξης ή καθαρισμού έχουν την υποχρέωση στην διακήρυξη να περιλαμβάνουν ως ζητούμενα τα υπό στοιχεία α' έως στ' της παραγράφου και οι εργολάβοι να αναφέρουν και αναλύουν, με ποινή αποκλεισμού, τα ίδια στοιχεία σε χωριστό κεφάλαιο της προσφορά τους. **Με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα στις επιτροπές αξιολόγησης των προσφορών να αξιολογούν με επαρκή στοιχεία τις προσφορές και να μην παρατηρείται το φαινόμενο το συνολικό ποσό της προσφοράς να είναι μικρότερο εκείνου του μισθολογικού κόστους.»**

Ακόμη, από την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 68 του ν. 3863/2010, συνάγεται ότι στην οικονομική προσφορά των διαγωνιζομένων θα πρέπει, εκτός από το κόστος της αμοιβής των εργαζομένων, να ενσωματώνεται ένα εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους, το οποίο να αντιστοιχεί στις εν γένει λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης και τα επιμέρους κοστολογήσιμα στοιχεία της διακήρυξης και περαιτέρω να συνυπολογίζεται και ένα εύλογο ποσοστό εργολαβικού κέρδους (Δ.Εφ.Αθ. 873/2012. σκ. 11).

Επιπροσθέτως έχει κριθεί ότι το λειτουργικό κόστος μίας επιχείρησης δεν αποτελεί μόνον το κόστος αμοιβής των εργαζομένων, επομένως **στην οικονομική της προσφορά θα πρέπει καταρχήν να ενσωματώνεται ένα ποσό, το οποίο αντιστοιχεί στις λοιπές λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης, ενώ περαιτέρω θα πρέπει να συνυπολογίζεται και ένα εύλογο περιθώριο κέρδους** (ΣΤΕ Ε.Α. 1299, 675/2002).

Από την ανωτέρω διάταξη του νόμου συνάγεται ότι **στην οικονομική προσφορά των διαγωνιζομένων πρέπει να υπολογίζεται, πέρα των λοιπών, και ένα εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους των προς ανάθεση υπηρεσιών, κόστους αναλωσίμων καθώς και εργολαβικού κέρδους**. Εν όψει του ότι το ποσοστό αυτό δεν είναι εκ των προτέρων καθορισμένο, ο αναθέτων φορέας οφείλει να εξετάσει αν, λαμβανομένων υπ' όψιν των συνθηκών της συγκεκριμένης υπό σύναψη συμβάσεως, τα αναφερόμενα στην οικονομική προσφορά του διαγωνιζομένου ποσά είναι εύλογα, εις τρόπο ώστε να καλύπτονται στοιχειωδώς οι λειτουργικές ανάγκες εκτελέσεως της υπό σύναψη συμβάσεως και να μην τίθεται σε κίνδυνο η καλή εκτέλεση των όρων της. Σε περίπτωση, κατά την οποία τα αναφερόμενα στην οικονομική προσφορά ποσά εμφανίζονται ως ιδιαίτερα χαμηλά, η προσφορά απορρίπτεται, εκτός αν ο διαγωνιζόμενος, αφού κληθεί για την παροχή διευκρινίσεων επί των σχετικών κονδυλίων της προσφοράς του, επικαλεσθεί και αποδείξει ενώπιον της αναθέτουσας αρχής ότι συντρέχουν στο πρόσωπό του εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες καθιστούν δυνατή την υποβολή προσφοράς με τα υπολογισθέντα σε αυτήν ποσά. Στην περίπτωση αυτή, η κρίση της αναθέτουσας αρχής ως προς το εύλογο ή μη του διοικητικού κόστους/αναλωσίμων/εργολαβικού κέρδους ελέγχεται ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής και

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο (ΣΤΕ 3439/2014, Επ.Αν. 220/2017, 236/2015, Δ.Εφ.Αθ. 87/2019).

Τα άκρα όρια καθορίζονται συνήθως:

α) Από το λογικό κατά την κοινή πείρα και αντίληψη, περιεχόμενο της αόριστης αξιολογικής έννοιας, σε συνδυασμό με την ουσιαστική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης περίπτωσης, ο ακριβής προσδιορισμός της οποίας ανατίθεται από τον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου στο διοικητικό όργανο, σε συνδυασμό προς το επιδιωκόμενο από τον κανόνα αυτό σκοπό δημοσίου συμφέροντος.

β) Από την ισότητα κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας

γ) Από τις αρχές της χρηστής διοίκησης, δηλαδή την αγαθή κρίση που πρέπει να διέπει γενικώς τα διοικητικά όργανα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, της αναλογικότητας και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου.

Ακόμη, από την ανωτέρω διάταξη προκύπτει ότι **στην οικονομική προσφορά των διαγωνιζομένων πρέπει να ενσωματώνεται ένα εύλογο και όχι μηδαμινό ποσοστό του διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών, των αναλωσίμων υλικών, του εργολαβικού κέρδους και των νόμιμων κρατήσεων** ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η εκτέλεση της συμβάσεως (ΣΤΕ Επ.Αν. 108/2014, 328/2013, 970/2010). Ποσά ιδιαίτερα χαμηλά και όχι εύλογα προσκρούουν στις αρχές του υγιούς ανταγωνισμού, της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων καθώς και της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών, αφού με τη μεθόδευση αυτή οι λοιποί υποψήφιοι αποκλείονται και η διαδικασία αποβαίνει υπέρ του διαγωνιζόμενου που προσφέρει υπηρεσίες με αδικαιολόγητα χαμηλό κόστος, σε σχέση με το πραγματικό.

Εν όψει του ότι το ποσοστό αυτό δεν είναι εκ των προτέρων

καθορισμένο, ο αναθέτων φορέας οφείλει να εξετάσει αν, λαμβανομένων υπ' όψιν των συνθηκών της συγκεκριμένης υπό σύναψη συμβάσεως, το αναφερόμενο στην οικονομική προσφορά του διαγωνιζομένου διοικητικό κόστος είναι εύλογο, εις τρόπο ώστε να καλύπτονται στοιχειωδώς οι λειτουργικές ανάγκες εκτέλεσεως της συμβάσεως.

Για το ίδιο ζήτημα, η ΕΑΑΔΗΣΥ έχει κρίνει ότι «..Στην περίπτωση δε που η υποβαλλόμενη προσφορά δεν καλύπτει το πραγματικό κόστος του έργου, ... αποτρέπει (η προσφορά) κατά τρόπο λογικά αναπόφευκτο, τη διενέργεια της οικονομικής αξιολόγησης στο σύνολο της και συνεπάγεται τη νόθευση του ελεύθερου και υγιούς ανταγωνισμού, τη βλάβη του δημοσίου συμφέροντος και τη διακινδύνευση κατασπατάλησης του δημοσίου χρήματος. Επομένως η Αναθέτουσα Αρχή (εφεξής Α.Α.), αν κρίνει ότι μια προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, δεν πρέπει να αποδεχθεί χωρίς επαρκή αιτιολόγηση από τον προσφέροντα, ως νόμιμα όλα τα στοιχεία που αναφέρονται σε αυτήν», ενώ αναφέρει σχετικά και με το κόστος των αναλωσίμων ότι τα κόστη αυτά «εξαρτώνται από την φύση και το μέγεθος της συγκεκριμένης σύμβασης, το μέγεθος, τις συνθήκες οργάνωσης και τις δυνατότητες εκάστου προσφέροντος κλπ. Επιπλέον, με δεδομένο ότι η συντριπτική πλειοψηφία των διαγωνισμών για υπηρεσίες καθαριότητας ή φύλαξης διενεργείται επί τη βάση του κριτηρίου ανάθεσης αυτού της χαμηλότερης τιμής, οι διαγωνιζόμενες εταιρείες (εργολάβοι) καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια συμπίεσης του λειτουργικού κόστους εκτέλεσης του έργου που αναλαμβάνουν», καθώς και ότι το εύλογο ποσοστό του κόστους «κρίνεται από την κοινή πείρα και λογική». (Απόφαση 6/2016).

Ακόμη, στην απόφασή της 565/2013 αναφέρει ότι «...Οι προσφέροντες θα πρέπει να υπολογίζουν στην προσφορά τους εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλωσίμων, του εργολαβικού κέρδους τους και των νομίμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Σε περίπτωση που δεν αναφέρονται ρητά

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

στην οικονομική προσφορά, ή δεν καθίσταται σαφής ο τρόπος υπολογισμού τους, προκειμένου να αιτιολογείται το εύλογο των ποσών αυτών, η Αναθέτουσα Αρχή έχει πάντα την ευχέρεια να ζητήσει από τους διαγωνιζόμενους να διευκρινίσουν ή και να τεκμηριώσουν τον υπολογισμό των ποσών αυτών, προκειμένου να εξετάσει, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της διενεργούμενης διαγωνιστικής διαδικασίας οι προσφερόμενες επιμέρους τιμές είναι εύλογες και καλύπτουν στοιχειωδώς τις λειτουργικές ανάγκες εκτέλεσης της υπό σύναψη συμβάσεως (βλ. ΣτΕ Ε.Α. 328/2013, 198/2013, 187/2013)».

Διοικητικό Κόστος:

Σχετικά με το διοικητικό κόστος έχει κριθεί επανειλημμένα με σωρεία αποφάσεων ότι τούτο συντίθεται υποχρεωτικά: α) από το κόστος έκδοσης και διατήρησης εγγυητικών επιστολών συμμετοχής στο διαγωνισμό και καλής εκτέλεσης της σύμβασης β) το κόστος σύναψης και διατήρησης ασφαλιστικής κάλυψης αστικής ευθύνης, γ) το κόστος ιατρού και τεχνικού ασφαλείας, κατ' εφαρμογή του άρθρου 10 του ν. 3850/2010, δ) γενικό κόστος παροχής των υπηρεσιών (γραμματειακή υποστήριξη κ.λπ.)

Στην προκείμενη περίπτωση, η ως άνω εταιρεία στην οικονομική της προσφορά δηλώνει ως **Διοικητικό κόστος** το εξής μηνιαίο ποσό:

3	Διοικητικό κόστος παροχής των υπηρεσιών και εισφορά υπέρ ΕΛΚΠ	80,00+156.66=236,66 €
---	---	-----------------------

Ήτοι, δηλώνει ότι **το Διοικητικό κόστος ανέρχεται μηνιαίως σε 80,00 €**, αφού τα 156,66 € αντιστοιχούν στην εισφορά υπέρ ΕΛΠΚ.

Όμως, το ποσό των **80,00 € μηνιαίως δεν επαρκεί να καλύψει το διοικητικό κόστος παροχής των υπηρεσιών του υπό ανάθεση έργου σε**

συνάρτηση με τις τεχνικές προδιαγραφές της διακήρυξης και το μέγεθός του.

Προς απόδειξη τούτου, παραθέτω ενδεικτικά το κόστος που απαιτείται για τον Τεχνικό Ασφαλείας και τον Ιατρό Εργασίας, καθώς και το κόστος έκδοσης εγγυητικών επιστολών συμμετοχής και εκτέλεσης, ήτοι:

- Τεχνικός Ασφαλείας και Ιατρός Εργασίας

Για το εν λόγω έργο απαιτούνται:

Δευτέρα - Παρασκευή : 83 άτομα x 5 ημέρες/εβδομάδα

Σάββατο - Κυριακή : 43 άτομα x 2 ημέρες/εβδομάδα

Ήτοι συνολικά $(83 \times 5 + 43 \times 2) / 5 = 100,2$ δηλαδή 101 εργαζόμενοι φυσική παρουσία.

Για κάθε εργαζόμενο απαιτούνται 2,5 ώρες ετησίως Τεχνικού Ασφαλείας και 0,6 ώρες ετησίως Ιατρού Εργασίας, σύνολο 3,1 ώρες X 101 άτομα = 313,10 ώρες ετησίως και συνεπώς ακόμα και με το χαμηλότερο ωρομίσθιο της προσφοράς που ανέρχεται σε 7,00 € οι ώρες αυτές έχουν ένα κόστος 2.191,70 € ετησίως ή **182,64 € μηνιαίως**.

- Εγγυητικές επιστολές (καλής εκτέλεσης συμφωνίας πλαίσιο & εκτελεστικής σύμβασης)

- Εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης για τη συμφωνία πλαίσιο ύψους 0,5% επί του συνολικού τιμήματος της σύμβασης : 6.595.608,00 € συνολικό προσφερόμενο ποσό της εταιρείας X 0,5% = 32.978,04 € με ισχύ 50 μηνών X 0,5% προμήθεια τράπεζας ανά αδιαίρετο τρίμηνο X 17 τρίμηνα = 2.809,13 € / 50 μήνες = 56,06 € μηνιαίως

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

- Εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης εκτελεστικής σύμβασης :
1.648.902,00 € ετήσιο τίμημα βάσει του προσφερόμενου ποσού X 5% =
82.445,10 € με ισχύ 50 μηνών X 0,5% προμήθεια τράπεζας ανά αδιαίρετο
τρίμηνο X 17 τρίμηνα = 7.007,83 € / 50 μήνες = 140,16€ μηνιαίως

Οπότε συνολικό κόστος : 56,06 € + 140,16 € = 196,22 € μηνιαίως

Από τους ανωτέρω αναλυτικούς, αριθμητικούς υπολογισμούς μου, προκύπτει κατά αδιαμφισβήτητο τρόπο και είναι προφανές με βάση την κοινή πείρα και λογική ότι το Διοικητικό κόστος που υπολογίζει (80,00€ μηνιαίως, πλέον της εισφοράς υπέρ Ε.Λ.Π.Κ.), δεν επαρκεί να καλύψει το πραγματικό κόστος, το ύψος του οποίου ανέρχεται με βάση τις απαιτούμενες από τη διακήρυξη απαιτήσεις στο ως άνω αναφερόμενο ποσό. Άλλωστε από την οικονομική της προσφορά δεν προκύπτουν στοιχεία που να δικαιολογούν το υπερβολικά χαμηλό αυτό ποσό, ούτε αποδεικνύει ότι συντρέχουν στο πρόσωπό της ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες που να της επιτρέπουν να εκτελέσει τη σύμβαση χωρίς να επιβαρυνθεί με τις ανωτέρω δαπάνες. Συνεπώς, ο προβαλλόμενος λόγος είναι ορισμένος και βάσιμος και δεδομένου, ότι προσδιορίζονται με αυτόν οι δαπάνες και το ύψος του απαιτούμενου από τους ως άνω όρους της διακήρυξης διοικητικού κόστους, που πρέπει να υπολογιστεί προκειμένου να τηρηθούν οι όροι αυτοί. Με τα δεδομένα αυτά, το προτεινόμενο από την ως άνω εταιρεία ποσό, ως υπολειπόμενο τούτου, δεν είναι εύλογο, κατά την έννοια των όρων της διακηρύξεως, οι οποίοι (όροι) με το προσφερόμενο αυτό ποσό δεν καλύπτονται άλλως παραβιάζονται, με συνέπεια την απόρριψη της προσφοράς».

24. Επειδή, η «...» προς αντίκρουση του ως άνω αναφερόμενου ισχυρισμού της πρώτης προσφεύγουσας προβάλλει στην παρέμβασή της τους παρακάτω ισχυρισμούς:

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

«Η εταιρεία μας συμπεριέλαβε στην προσφορά της εύλογα ποσά διοικητικού κόστους και κόστους αναλωσίμων, όπως νομίμως αποδέχθηκε η αναθέτουσα αρχή μετά την υποβολή διευκρινίσεων από την εταιρία μας, κατ' ενάσκηση της διακριτικής της ευχέρειας.

Με τον τρίτο (και τέταρτο) λόγο της προδικαστικής προσφυγής της που στρέφεται κατά της εταιρίας μας η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η εταιρία μας δεν συμπεριέλαβε στην προσφορά της εύλογα ποσά διοικητικού κόστους (και κόστους αναλωσίμων). Οι εν λόγω ισχυρισμοί είναι προδήλως αόριστοι και αβάσιμοι, διότι: **(α)** Στο άρθρο 68 του ν.3863/2010 προβλέπονται τα ακόλουθα: «1. Όταν το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, αναθέτουν ή προκηρύσσουν διαγωνισμό για παροχή υπηρεσιών καθαρισμού ή φύλαξης, οφείλουν να ζητούν από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής:α) Τον αριθμό των εργαζομένων.β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας.γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία υπάγονται οι εργαζόμενοι.δ) Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων.ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά. στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή φύλαξης (εργολάβοι) πρέπει, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ως άνω στοιχεία. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Επιπροσθέτως, οφείλουν να επισυνάπτουν στην προσφορά αντίγραφο της συλλογικής σύμβασης εργασίας στην οποία υπάγονται οι εργαζόμενοι.».

Από τη διάταξη του άρθρου 68 του Ν.3863/2010 συνάγεται ότι η οικονομική

προσφορά διαγωνιζομένου πρέπει να περιλαμβάνει και εύλογο διοικητικό (λειτουργικό) κόστος, κόστος αναλωσίμων, καθώς επίσης να καταλείπει και κάποιο περιθώριο κέρδους, ώστε να μην θέτει σε κίνδυνο την εκτέλεση της σχετικής σύμβασης (ΕΑ ΣΤΕ 108/2014, 328/2013, 198/2013, 187/2013, 76/2013 πρβλ. 970/2010, 1262, 1297, 1299/2009, 1262/2009 κ.ά). Ενόψει αυτών η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εξετάσει αν, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της διενεργούμενης διαγωνιστικής διαδικασίας, το προσφερόμενο από αυτόν ποσοστό διοικητικού κόστους το οποίο αντιστοιχεί στις εν γένει λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης και τα επιμέρους κοστολογήσιμα στοιχεία της διακήρυξης, δεν είναι δε εκ των προτέρων καθορισμένο στο νόμο, είναι εύλογο, ώστε να καλύπτονται στοιχειωδώς οι λειτουργικές ανάγκες εκτέλεσης της σύμβασης που πρόκειται να συναφθεί (ΣΤΕ 3439/2014, Ε.Α. ΣΤΕ 328, 198 και 187/2013, 1262/2009 κ.ά.). Επισημαίνεται ότι σε αντίθεση προς το κόστος αμοιβής του προσωπικού, που είναι δυνατόν και πρέπει να προσδιορίζεται επακριβώς με βάση αντικειμενικά δεδομένα, το διοικητικό κόστος, και το εργολαβικό κέρδος εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή να εκτιμηθούν ως εύλογα, προκειμένου η προσφορά να θεωρηθεί αποδεκτή. Έτσι, η διάταξη του άρθρου 88 παρ. 3 ν. 4412/2016, ιδρύει διακριτική εκτιμητική και αξιολογική ευχέρεια της αναθέτουσας, όπως, συνεκτιμώντας το σύνολο των στοιχείων που βρίσκονται στη διάθεσή της και της προσκομίζει ο προσφέρων, τελικώς κρίνει το δικαιολογημένο της χαμηλής προσφοράς του. Ομοίως το ΔΕΕ επεσήμανε με σαφήνεια ότι εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή πρώτον, να εντοπίσει τις ύποπτες προσφορές, δεύτερον, να παράσχει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αποδείξουν τη σοβαρότητα των προσφορών τους, ζητώντας τους τις διευκρινίσεις που αναθέτουσα αρχή κρίνει σκόπιμες, τρίτον, να εκτιμήσει τη λυσιτέλεια των εξηγήσεων που παρείχαν οι ενδιαφερόμενοι και, τέταρτον, να αποφασίσει σχετικά με το αν θα δεχθεί ή αν θα απορρίψει τις προαναφερθείσες προσφορές. [βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις C- 285/99 και C-

286/99, _Lombardini και Mantovani (2001) Συλλογή I-9233 σκ.55]. Η άσκηση δε της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής δύναται να ελεγχθεί από την ΑΕΠΠ μόνον ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων της (ΣΤΕ ΕΑ 288/2020, βλ. και ΑΕΠΠ 336/2018, 1666/2020), διότι σε αντίθεση προς το κόστος αμοιβής του προσωπικού που είναι δυνατόν να προσδιορίζεται επακριβώς με βάση αντικειμενικά δεδομένα, το διοικητικό κόστος, το κόστος αναλωσίμων και το εργολαβικό κέρδος αποδίδονται αναγκαστικά με ορισμένη ελαστικότητα και πρέπει να εκτιμηθούν από την αναθέτουσα αρχή ως εύλογα, προκειμένου η προσφορά να θεωρηθεί αποδεκτή (ΑΕΠΠ 771/2018). Στο πλαίσιο αυτό, η αναθέτουσα αρχή διατηρεί διακριτική ευχέρεια ως προς το εάν καταρχήν μία προσφορά «φαίνεται» ασυνήθιστα χαμηλή, δεσμία αρμοδιότητα ως προς την κλήση υποψηφίου προς επεξήγηση της προσφοράς του πριν τον αποκλεισμό του λόγω ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς και ομοίως διακριτική ευχέρεια ως προς την εν τέλει εκτίμηση του ασυνήθιστα χαμηλού χαρακτήρα της προσφοράς όπως και την αποδοχή ή μη της διαπιστωθείσας μη τεκμηριωμένης ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς. Η δε κρίση της αναθέτουσας αρχής ως προς σύνηθες ή ασύνηθες της υποβαλλόμενης οικονομικής προσφοράς ελέγχεται μόνον ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας που αυτή διαθέτει, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής (ΑΕΠΠ 88/2020).

Άλλωστε, επισημαίνεται ότι η έννοια της «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς» δεν αποδίδεται ρητά από τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, ούτε προβλέπεται από την κείμενη εθνική νομοθεσία ο τρόπος υπολογισμού του ορίου, πέραν του οποίου υφίσταται ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά, αφού δεν έχει εισέτι θεσμοθετηθεί μηχανισμός εξεύρεσης των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών (πρβλ. Ε.Σ. Ε' Κλ. 169/2019, 13/2015). Ως αόριστη, συνεπώς, αξιολογική έννοια (βλ. Ε.Σ. Τμ. Μείζονος Επταμελούς Συνθέσεως 1077/2016), καθορίζεται συγκεκριμένα σε κάθε σύμβαση, σε σχέση με το αντικείμενο που αποτελεί το περιεχόμενό της (βλ. απόφ. ΔΕΕ της 29.3.2012, C-599/10, SAG

ELV Slovensko a.s., σκ. 29-30, απόφ. της 18.12.2014, C-568/13, Azienda Ospedaliero-Universitaria di Careggi-Firenze, σκ. 50, της 19.10.2017, C-198/16, Agriocconsulting Europe SA, σκ. 29, πρβ. απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2016, Agriconsulting Europe κατά Επιτροπής, T-570/13, σκ. 55). Σε κάθε περίπτωση, η ενεργοποίηση του μηχανισμού του άρθρου 88 του ν.4412/2016, ήτοι η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να ελέγχει τη σοβαρότητα μιας προσφοράς, εξαρτάται, στο παρόν στάδιο που δεν έχει εισέτι θεσμοθετηθεί μηχανισμός εξεύρεσης των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, από την προηγούμενη ύπαρξη αμφιβολιών ως προς την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητα της προσφοράς, λαμβανομένου υπόψη ότι το ως άνω άρθρο έχει ως κύριο σκοπό να μην αποκλείεται προσφέρων από τη διαδικασία χωρίς να του έχει δοθεί η δυνατότητα να δικαιολογήσει το περιεχόμενο της προσφοράς του η οποία φαίνεται υπερβολικά χαμηλή. Οι δε ως άνω αμφιβολίες δύνανται να εγείρονται είτε κατόπιν ενστάσεων, προσφυγών κλπ από τους λοιπούς συμμετέχοντες, είτε και αυτεπαγγέλτως από την αναθέτουσα αρχή, μετά από μία εκ πρώτης όψεως εκτίμηση του κατά πόσον οι προσφορές «φαίνονται» υπερβολικά χαμηλές. Συνεπώς, μόνον εφόσον προκύπτουν τέτοιες αμφιβολίες οφείλει η αναθέτουσα αρχή να ζητήσει τις προσήκουσες διευκρινίσεις ως προς τη σύνθεση της προσφοράς, προτού, ενδεχομένως, την απορρίψει. Αντιθέτως, στην περίπτωση που μια προσφορά δεν φαίνεται υπερβολικά χαμηλή το εν λόγω άρθρο δεν εφαρμόζεται (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης Ιουλίου 2005, TQ3 Travel Solutions Belgium κατά Επιτροπής, T-148/04, σκ. 49-50, της 11ης Μαΐου 2010, PC-Ware Information Technologies κατά Επιτροπής, T-121/08, σκ. 72, της 5ης Νοεμβρίου 2014, Computer Resources International (Luxembourg) κατά Επιτροπής, T-422/11, σκ. 57, της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, European Dynamics Luxembourg και Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, T-698/14, σκ. 59, της 26ης Απριλίου 2018, European Dynamics Luxembourg SA, Ευρωπαϊκή Δυναμική - Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, T-752/15, σκ. 69). Επομένως, το άρθρο 88 του ν. 4412/2016 υποχρεώνει την αναθέτουσα αρχή σε ένα πρώτο στάδιο να εξετάσει εάν οι υποβληθείσες προσφορές περιέχουν ένδειξη ικανή να δημιουργήσει την υποψία ότι ενδέχεται να είναι υπερβολικά χαμηλές. Αν οι υποβληθείσες προσφορές δεν περιέχουν τέτοια ένδειξη και, κατά συνέπεια, δεν φαίνονται υπερβολικά χαμηλές, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να συνεχίσει την διαδικασία σύναψης της σύμβασης (πρβ. προαναφερθείσες απόφ. T-392/15, σκ. 88 και T-752/15, σκ. 71). Έχει, δε, κριθεί ότι τέτοιες ενδείξεις δεν υφίστανται όταν: α) το αντικείμενο της σύμβασης είναι τέτοιο, ώστε είναι συνήθης η υποβολή προσφορών με υψηλές εκπτώσεις, τούτο δε προκύπτει κι από τις προσφορές που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο παρεμφερών διαγωνισμών, β) αναπτύχθηκε επαρκής ανταγωνισμός, πολλοί δε εκ των υποψηφίων οικονομικών φορέων προσέφεραν, ομοίως, χαμηλή προσφορά ή χαμηλό ποσό συγκεκριμένου κονδυλίου που πλήττεται, με αποτέλεσμα η προσφερόμενη τιμή σε υποβληθείσα προσφορά να μην είναι σημαντικά χαμηλότερη από εκείνη που προσφέρεται με τις λοιπές προσφορές ή από τη συνήθη αγοραία τιμή (βλ. προαναφερθείσα απόφ. T-392/15 σκ. 88) και γ) δεν υποβλήθηκαν ενστάσεις, ώστε να δημιουργηθούν στην αναθέτουσα αρχή αμφιβολίες ως προς τη φερεγγυότητα της υποβληθείσας προσφοράς (βλ. Ε.Σ. Τμ. VI 525/2018, 2028/2017, 3335, 2980/2015, πρβ. Ε.Σ. Ε' Κλ. 383/2017, ΔΕφΑΘ 217/2013).

Έτσι, έχει κριθεί (ΔΕφ ΑΘ 380/2020, ΔΕφ Θεσ/νίκης 66/2021) ότι «7. Επειδή, από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εκτιμήσει αν οι υποβληθείσες σε διαγωνισμό οικονομικές προσφορές είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Η ενεργοποίηση του μηχανισμού του ως άνω άρθρου 88, ήτοι η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να ελέγχει τη σοβαρότητα μιας προσφοράς, εξαρτάται από την προηγούμενη ύπαρξη αμφιβολιών όσον αφορά την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητά της. Επομένως, μόνον εφόσον προκύπτουν πράγματι τέτοιες αμφιβολίες, οφείλει η αναθέτουσα αρχή να ζητήσει τις διευκρινίσεις που θεωρεί ενδεδειγμένες ως προς τη σύνθεση της

προσφοράς, προτού, ενδεχομένως, την απορρίψει. Αντιθέτως, σε περίπτωση, κατά την οποία η προσφορά δεν φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή, το άρθρο αυτό δεν εφαρμόζεται. Περαιτέρω, σύμφωνα με το καθιερούμενο από το εν λόγω άρθρο 88 σύστημα εντοπισμού και ελέγχου των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, η αναθέτουσα αρχή προβαίνει σε μια εκ πρώτης όψεως (*prima facie*) εκτίμηση του κατά πόσο οι προσφορές είναι -«φαίνονται» κατά τη διατύπωση της παρ. 1 του άρθρου αυτού- ασυνήθιστα χαμηλές. Ως εκ τούτου, η έκταση της υποχρέωσης αιτιολόγησης, την οποία υπέχει η αναθέτουσα αρχή σε περίπτωση που εκτιμά ότι η οικονομική προσφορά δεν φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή, είναι περιορισμένη και εντεύθεν, δεν υποχρεούται να προβεί σε διεξοδική ανάλυση της σύνθεσης κάθε προσφοράς, προκειμένου να διαπιστώσει ότι αυτή δεν αποτελεί ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά. Ειδικότερα, η αναθέτουσα αρχή οφείλει, καταρχάς, να εξετάσει αν οι υποβληθείσες προσφορές περιέχουν ένδειξη ικανή να δημιουργήσει την υποψία ότι ενδέχεται να είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Εάν οι υποβληθείσες προσφορές δεν περιέχουν τέτοια ένδειξη και, συνεπώς δεν φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να συνεχίσει τη διαγωνιστική διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης (πρβλ. Δ.Ε.Ε. C-285/1999 και C-289/1999, *Lombardini Spa και Mantovani Spa*, σκ. 55 και 67, Ελ. Συν. 1325/2019, 1345/2018). Συνακόλουθα, η αναθέτουσα αρχή διαθέτει, καταρχήν, ευρεία διακριτική ευχέρεια, κατ' εκτίμηση ιδίως της απόκλισης της οικονομικής προσφοράς κάθε διαγωνιζόμενου από την προϋπολογισθείσα δαπάνη του έργου, αλλά και σε συνδυασμό με τις λοιπές υποβληθείσες οικονομικές προσφορές, να χαρακτηρίσει συγκεκριμένη οικονομική προσφορά ως ασυνήθιστα χαμηλή, υποχρεούμενη, όμως, στην περίπτωση αυτή να καλέσει προς παροχή των αναγκαίων διευκρινίσεων ως προς τη σύνθεση της προσφοράς τον διαγωνιζόμενο, του οποίου την οικονομική κρίνει ως ασυνήθιστα χαμηλή. Η δε άσκηση της κατά τα ανωτέρω διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων της. (πρβλ. Σ.τ.Ε. Επ. Αν. 10/2021, 165/2020, 12/2020, 22/2017, 132/2016, 295/2011 κ.ά.). (βλ. επίσης ΔΕφ Αθ

380/2020, ΑΕΠΠ 1644/2020 σκ.20, ΑΕΠΠ 1686/2020 σκ.11).

Ως εκ τούτου, όταν η αναθέτουσα αρχή επιλέγει την πρώτη κατά σειρά μειοδοσίας προσφοράς, δεν υποχρεούται να αναφέρει ρητώς τους λόγους για τους οποίους η εν λόγω προσφορά δεν φαίνεται, κατά την άποψη της, υπερβολικά χαμηλή. Συγκεκριμένα εφόσον η εν λόγω προσφορά επιλεγεί από την αναθέτουσα αρχή συνάγεται εμμέσως πλην σαφώς ότι αυτή εκτίμησε ότι δεν υπήρχαν ενδείξεις ότι η εν λόγω προσφορά είναι υπερβολικά χαμηλή (πρβ. προαναφερθείσες απόφ. Τ- 392/15, σκ. 93, Τ-752/15 σκ. 75). Συνακόλουθα, στην περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή δεν προβεί σε εκτίμηση με ρητή κρίση αυτής ότι κατά τη διενεργηθείσα διαγωνιστική διαδικασία δεν υποβλήθηκαν ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, δεν υφίσταται υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής της ευχέρειας (βλ. 1325/2019 απόφαση ΕΣ, Τμήμα VI, (Στ' Διακοπών), Ε.Σ. Ε' Κλ. 468, 471/2018, πρβ. VI Τμ. 1345/2018, 2028/2017). Δεδομένου, εξάλλου, ότι δεν υφίσταται υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να ελέγξει κατά περίπτωση εάν - ως εν προκειμένω κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας - το διοικητικό κόστος παρίσταται υπερβολικά χαμηλό - καθίσταται σαφές ότι δεν στοιχειοθετείται επουδενί εκτελεστή παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας, δεδομένης, δε, της απουσίας σχετικής ένστασης ως προς ad hoc το ζήτημα του διοικητικού κόστους ουδόλως προκύπτει ότι κατά την κρίση της η αναθέτουσα αρχή υπερέβη τα άκρα όρια της διακριτικής της ευχέρειας άλλως προέβη σε προφανή κακή χρήση αυτής.

Επίσης, έχει κριθεί (βλ. ΔΕφ Θεσ/νίκης 118/2020) ότι η αναθέτουσα αρχή έχει υποχρέωση να απαντήσει σε ισχυρισμό διαγωνιζόμενου περί υποβολής ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς από συνδιαγωνιζόμενό του ζητώντας διευκρινήσεις από αυτόν, κατ' άρθρο 88 παρ.1 του ν. 4412/2016, «μόνο εάν εκτιμηθεί από αυτή, *prima facie*, ότι η προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή» (πρβλ. ΔΕφ Θεσ/νίκης 66/2021, ΣτΕ 1425/2005, 205/2001, ΣτΕ ΕΑ 22/2017, 295/2011,1260/10, κ.α.) και ότι «ο λόγος, με τον οποίο προβάλλεται ότι η αναθέτουσα αρχή όφειλε να ζητήσει γραπτές διευκρινίσεις από την ως άνω

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

προσωρινή ανάδοχο για το ασυνήθιστα χαμηλό της προσφοράς της προβάλλεται αλυσιτελώς, διότι από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι η αναθέτουσα αρχή διατηρούσε αμφιβολίες σχετικά με το εν λόγω ζήτημα, ώστε, εξ αυτού του λόγου, να υποχρεούται να την καλέσει προς παροχή εξηγήσεων, αναφορικά με το προτεινόμενο από αυτή κόστος της προσφοράς της.» (ΔΕφ Αθ 129/2019). Επομένως, η αναθέτουσα αρχή ουδόλως υποχρεούται να ζητά διευκρινίσεις από τους οικονομικούς φορείς για εκείνα τα κονδύλια της οικονομικής προσφοράς τα οποία δεν κρίνει ασυνήθως χαμηλά (βλ. ΑΕΠΠ 1644/2020, σκ. 20, αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης Ιουλίου 2005, TQ3 Travel Solutions Belgium κατά Επιτροπής, T-148/04, σκ. 49-50, της 11ης Μαΐου 2010, PC-Ware Information Technologies κατά Επιτροπής, T-121/08, σκ. 72, της 26ης Απριλίου 2018, European Dynamics Luxembourg SA, Ευρωπαϊκή Δυναμική - Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, T- 752/15, σκ. 69).

(γ) Στην προκειμένη περίπτωση, η εταιρία μας δήλωσε στην οικονομική προσφορά της ότι για την κάλυψη του διοικητικού κόστους ποσό ύψους 236,66 ευρώ μηνιαίως (εκ των οποίων 156,66 ευρώ η εισφορά υπέρ ΕΛΠΚ).

Τα εν λόγω ποσά απέχουν μακράν του μηδενικού και σε καμία περίπτωση δεν είναι τόσο χαμηλά ώστε να μπορεί να εξομοιωθεί με μηδενικό ή να τίθεται αμφιβολία ως προς τη δυνατότητα εκτέλεσης της σύμβασης, και άρα η αναθέτουσα αρχή δεν όφειλε να ζητήσει διευκρινίσεις ως προς τη σύνθεση της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας μας. Άλλωστε, η οικονομική προσφορά μας δεν ήταν σημαντικά χαμηλότερη από εκείνη που προσφέρεται με τις λοιπές προσφορές ή από τη συνήθη αγοραία τιμή (βλ. πραναφερθείσα αποφ. T-392/15 σκ. 88) και ούτε υποβλήθηκε κάποια ένσταση από πλευράς της προσφεύγουσας, ώστε να δημιουργηθούν στην αναθέτουσα αρχή αμφιβολίες ως προς την φερεγγυότητα της υποβληθείσας προσφοράς (βλ. Ε.Σ. Τμ. VI 525/2018, 2028/2017, 3335, 2980/2015, πρβ. Ε.Σ. Ε' Κλ. 383/2017, ΔΕφΑθ 217/2013). Συνεπώς, εφόσον η αναθέτουσα αρχή έκρινε

prima facie ότι η προσφορά μας δεν είναι ασυνήθιστα χαμηλή, και εφόσον δεν υπήρχε καμία ένδειξη περί του αντιθέτου, ουδεμία υποχρέωση είχε να καλέσει την εταιρία μας σε παροχή διευκρινίσεων.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, η αναθέτουσα αρχή, κάνοντας χρήση της σχετικής ευχέρειας που της δίνει ο νόμος, με το από 1-10-2021 έγγραφο ζήτησε από την εταιρία μας διευκρινίσεις όσον αφορά τον υπολογισμό του διοικητικού κόστους (και του κόστους αναλωσίμων). Πράγματι, η εταιρία μας απέστειλε στην αναθέτουσα αρχή το από 27.10.2021 έγγραφο διευκρινίσεων, στο οποίο αναφέρει επί λέξει: *«Η εταιρεία μας ... είναι μια από τις δυναμικότερες Ελληνικές εταιρείες παροχής Ολοκληρωμένων Υπηρεσιών Διαχείρισης Εγκαταστάσεων. Δραστηριοποιείται στην Ελληνική αγορά από το 1978 (αρχικά ως ...), έχοντας αναπτύξει μακροχρόνιες συνεργασίες με σημαντικούς οργανισμούς ιδιωτικού και δημόσιου τομέα με αυξημένες και ιδιαίτερες ανάγκες εξυπηρέτησης.*

Για να υποστηριχθούν οι πελάτες αυτοί απαιτείται σωστή οργάνωση. Η εταιρία μας διαθέτει πολυπληθές ανθρώπινο δυναμικό όλων των βαθμίδων (διευθυντές, προϊστάμενοι, επόπτες έργων, αποθηκάριοι, οδηγοί, καθαριστές, γραμματεία κλπ) με αποτέλεσμα να μην είναι αναγκαία η πρόσληψη νέων ατόμων για την οργάνωση του έργου καθαρισμού του Νοσοκομείου σας εκτός φυσικά από τους καθαριστές και τους επόπτες οι οποίοι έχουν υπολογιστεί στην οικονομική μας προσφορά.

Συνεργαζόμαστε επί σειρά ετών με επώνυμους και αναγνωρισμένους προμηθευτές υλικοτεχνολογικού εξοπλισμού, με τους οποίους έχουμε καταφέρει, λόγω μεγάλου τζίρου, να αγοράζουμε τα προϊόντα τους, σε πολύ χαμηλές τιμές.

Η τεχνολογία των υλικών καθαριότητας έχει εξελιχθεί και πλέον με πολύ μικρότερες ποσότητες υπερσυμπυκνωμένου προϊόντος το αποτέλεσμα του καθαρισμού είναι πολύ καλύτερο. Σε αυτό βοηθούν τα συστήματα δοσομέτρησης και τα προεμπροτισμένα πανιά τα οποία κρατούν την κατανάλωση χαμηλά και δεν επιτρέπουν τη σπατάλη αλλά συντελούν

παράλληλα και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Σας βεβαιώνουμε και με επίσημο έγγραφο της εταιρείας ..., ότι σε περίπτωση ανάθεσης του έργου προς την εταιρεία μας, η συνεργασία μας με την συγκεκριμένη εταιρεία ήταν, είναι και θα είναι άριστη επιτυγχάνοντας το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, τόσο σε υπηρεσίες καθαριότητας, όσο και σε υλικοτεχνικό κόστος. Συνοψίζοντας, θα θέλαμε να σας διαβεβαιώσουμε ότι η υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου από πλευράς μας θα είναι άρτια και ανάλογη του σημαντικού έργου που θα μας ανατεθεί.».

Συνυποβάλαμε δε και την από 25-10-2021 επιστολή της εταιρίας ..., στην οποία βεβαιώνεται: «Με την παρούσα επιστολή η εταιρία ... βεβαιώνει ότι κατά την υλοποίηση του εν λόγω έργου,(...), θα προμηθεύσει την ..., με τα κατάλληλα προϊόντα καθαρισμού, τα κατάλληλα συστήματα δοσομέτρησης και τον απαραίτητο εξοπλισμό, ενώ θα παρέχει την απαιτούμενη εκπαίδευση και τεχνογνωσία στο προσωπικό. Χρησιμοποιώντας συμπυκνωμένα επαγγελματικά προϊόντα καθαρισμού και τον κατάλληλο δοσομετρικό εξοπλισμό και εκπαιδεύοντας το προσωπικό στην ορθή χρήση τους επιτυγχάνεται το χαμηλότερο δυνατό κόστος χρήσης κατά τον καθαρισμό, ενώ αποφεύγεται η υπερδοσολόγηση των χημικών, με αποτέλεσμα την ακόμη μεγαλύτερη εξοικονόμηση.

Σημειώνεται επίσης πως σε περίπτωση που η εταιρία ..., είναι μειοδότης του συγκεκριμένου έργου, η προμήθεια όλου του υλικοτεχνικού εξοπλισμού θα γίνει από εμάς, εξασφαλίζοντάς τους όπως έχει συμφωνηθεί ειδικές εκπτώσεις - παροχές ανάλογες με το μέγεθος του έργου.».

Επομένως, κατ' ενάσκηση της διακριτικής της ευχέρειας, η αναθέτουσα αρχή εκτίμησε ότι υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της διενεργούμενης διαγωνιστικής διαδικασίας, σε συνδυασμό προς τις παρεχόμενες από την εταιρία μας πλήρεις και αναλυτικές διευκρινίσεις, το προσφερόμενο από εμάς ποσοστό διοικητικού κόστους και κόστους αναλωσίμων, το οποίο αντιστοιχεί στις εν γένει λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης και τα επιμέρους κοστολογήσιμα στοιχεία της διακήρυξης, είναι εύλογο, ώστε να καλύπτονται

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

στοιχειωδώς οι λειτουργικές ανάγκες εκτέλεσης της σύμβασης που πρόκειται να συναφθεί. Άλλωστε, η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής να εκτιμά τον εύλογο χαρακτήρα του διοικητικού κόστους/κόστους αναλωσίμων ελέγχεται μόνο ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων της. Εν προκειμένω, μάλιστα, η οικονομική προσφορά της εταιρίας μας δεν έχει συμπεριλάβει μηδενικό ή αμελητέο, αλλά σημαντικό για τα δεδομένα της προκείμενης σύμβασης και τη συσχέτισή τους με τις δυνατότητες και την αποδεικνυόμενη λειτουργία, οργάνωση και δομή της εταιρίας μας διοικητικό κόστος ποσού ύψους 80,00 ευρώ μηνιαίως, τα οποία παρίστανται κατά τα διδάγματα της κοινής λογικής και πείρας εύλογα ώστε να καλύπτονται στοιχειωδώς οι λειτουργικές ανάγκες εκτελέσεως της σύμβασης οι δε οικείες εξηγήσεις που παρείχε η εταιρία μας προς την αναθέτουσα με νόμιμη αιτιολογία κρίθηκαν ως επαρκείς (βλ. ΔΕφ Θεσ/νίκης 118/2020, ΑΕΠΠ 1644/2020, 1666/2020). Επί τη βάσει των ανωτέρω στοιχείων, η προσβαλλόμενη απόφαση κρίνεται πλήρως αιτιολογημένη, σε κάθε δε περίπτωση δεν προκύπτει ότι η ενάσκηση της διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής περί τη μη κατάγνωση ασυνήθως χαμηλού ύψους της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας μας έλαβε χώρα καθ' υπέρβαση των άκρων ορίων της ευχέρειας αυτής (ΑΕΠΠ 49/2018,1329/2019, 1362/2019, 1399/2019, 88/2020).

Επισημαίνεται, άλλωστε, ότι η εταιρία μας έχει συμπεριλάβει στο διοικητικό κόστος τα κονδύλια που μνημονεύει η προσφεύγουσα, ήτοι κόστος τεχνικού ασφαλείας και ιατρού εργασίας, καθώς και κόστος εγγυητικών επιστολών. Ιδίως όσον αφορά το κόστος τεχνικού και ιατρού, επισημαίνεται ότι υπολογίζονται ως αναλογία επί του συνολικού κόστους της επιχείρησης, και άλλωστε η εταιρία μας έχει σταθερή συνεργασία με εταιρία που παρέχει τις ζητούμενες υπηρεσίες σε χαμηλές τιμές. Το ίδιο ισχύει και για τις εγγυητικές επιστολές, για τις οποίες επίσης ισχύει η δυνατότητα υποβολής γραμματίου του Ταμείου Παρακαταθηκών και δανείων. Άλλωστε, με την προσκόμιση της εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης η αναθέτουσα αρχή επιστρέφει την

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

εγγυητική επιστολής συμμετοχής, και συνεπώς το συνολικό κόστος συμψηφίζεται. Τέλος, όσον αφορά τα αναλώσιμα, οι υπολογισμοί που κάνει η προσφεύγουσα δεν είναι δεσμευτικοί, διότι η εταιρία μας, όπως ήδη ανέφερε διαθέτει σταθερή συνεργασία με την εταιρία ... (ΣΧΕΤ.3), που της εξασφαλίζει προνομιακές τιμές , όπως αποδεικνύεται και από τα προσκομιζόμενα τιμολόγια.

Σε κάθε περίπτωση, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθούν πρωτίστως ως προδήλως αόριστες και άρα απαράδεκτες. Τούτο διότι η προσφεύγουσα όλως αόριστα και αναπόδεικτα, χωρίς να προσκομιστεί κανένα στοιχείο προς επίρρωση των ισχυρισμών της, επικαλείται ότι το διοικητικό κόστος και το κόστος αναλωσίμων δήθεν δεν είναι εύλογα. Συνεπώς, όλοι οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας προβάλλονται αορίστως, χωρίς να μπορεί να αιτιολογηθεί με βάση αυτούς ότι η αναθέτουσα υπερέβη τα άκρα όρια της διακριτικής της ευχέρειας και συνεπώς η κρίση της δεν δύναται να ελεγχθεί περαιτέρω από την ΑΕΠΠ. (πρβλ. ΑΕΠΠ 1644/2020, 49/2018,1329/2019, 1362/2019, 1399/2019, 88/2020, 1644/2020, 1666/2020), και πρέπει να απορριφθούν πρωτίστως ως αναπόδεικτοι και αόριστοι.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, το διοικητικό κόστος και το κόστος αναλωσίμων που υπολόγισε η εταιρία μας, σύμφωνα και με τις διευκρινίσεις που υπέβαλε στην αναθέτουσα αρχή, είναι απολύτως εύλογα, όπως ορθά και κατ' ενάσκηση της διακριτικής της ευχέρειας αποδέχθηκε η αναθέτουσα αρχή. Οι δε αντίθετοι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθούν ως προδήλως εσφαλμένοι, αβάσιμοι και αναπόδεικτοι».

25. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή προς αντίκρουση του ανωτέρω αναφερόμενου τρίτου λόγου που προβάλλει η πρώτη προσφεύγουσα προς απόρριψη της οικονομικής προσφοράς της «...» ισχυρίζεται τα κάτωθι:

«Όσον αφορά στον 3^ο λόγο της Προσφυγής κατά του 1^{ου} προσωρινού

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

αναδόχου «...», λόγω μη εύλογου υπολογισμού διοικητικού κόστους, απορρίπτεται ως αβάσιμος και έωλος για τους κατωτέρω λόγους:

(α) Στην παρ. 9 του άρθρου 2 του Παραρτήματος «Β» της ... καθορίζονται ρητώς και με σαφήνεια τα ακόλουθα:

«9. Η Αναθέτουσα Αρχή διατηρεί το δικαίωμα να ζητά από τους συμμετέχοντες στοιχεία απαραίτητα για την τεκμηρίωση των προσφερομένων τιμών (ιδίως όταν αυτές είναι ασυνήθιστα χαμηλές), σύμφωνα με τα άρθρα 88 και 89 του Ν. 4412/2016, οι δε συμμετέχοντες υποχρεούνται να παρέχουν τα στοιχεία αυτά και να διευκολύνουν κάθε σχετικό έλεγχο της Αναθέτουσας Αρχής. Για το σκοπό αυτό δύναται να ζητηθεί από τον προσφέροντα έγγραφη αιτιολόγηση της οικονομικής προσφοράς (πχ σχετικά με την οικονομία της προμήθειας/τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις/τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες υπό τις οποίες ο οικονομικός φορέας θα παράσχει τις εργασίες/την πρωτοτυπία της προτεινόμενης λύσης). Εάν και μετά την παροχή της ανωτέρω αιτιολόγησης οι προσφερόμενες τιμές κριθούν ως υπερβολικά χαμηλές, η προσφορά θα απορρίπτεται».

(β) Με το από 21 Οκτ 21 μήνυμα μέσω ΕΣΗΔΗΣ της ... προς συμμετέχοντες οικονομικούς φορείς ζητήθηκε, μεταξύ άλλων και από την «...», όπως αιτιολογήσει τα ποσά που αφορούν, μεταξύ άλλων, στο συνολικό ύψος της προσφοράς της σε συνάρτηση με το διοικητικό κόστος.

(γ) Με το από 27 Οκτ 21 μήνυμα του οικονομικού φορέα «...» αναφέρει για το διοικητικό κόστος:

«Η εταιρεία μας διαθέτει πολυπληθές ανθρώπινο δυναμικό όλων των βαθμίδων (...) με αποτέλεσμα να μην είναι αναγκαία η πρόσληψη νέων ατόμων για την οργάνωση του έργου καθαρισμού του Νοσοκομείου σας εκτός φυσικά από τους καθαριστές και τους επόπτες οι οποίοι έχουν υπολογιστεί στην οικονομική μας προσφορά.».

(δ) Δεδομένου ότι ούτε στη διακήρυξη του διαγωνισμού, ούτε στο άρθρο 68 του ν.3863/10 επιμερίζονται οι συντελεστές που συνθέτουν το διοικητικό

κόστος φρονούμε επαρκείς τις παρεχόμενες διευκρινίσεις της εταιρείας «...» και εύλογα τα αναγραφόμενα ποσά ώστε να καλύπτονται οι λειτουργικές ανάγκες εκτελέσεως της σύμβασης.

(ε) Η οικονομική προσφορά του οικονομικού φορέα «...» δεν συνιστά ανεπίτρεπτα και αδικαιολόγητα υπερβολικά χαμηλή προσφορά, ούτε δύναται να χαρακτηριστεί ως «ασυνήθιστα χαμηλή» που δημιουργεί ή ενισχύει τη στρέβλωση του ανταγωνισμού στην αγορά, σύμφωνα και με το από 27 Οκτ 21 μήνυμα.

(στ) Τα εν λόγω κόστη μπορεί να ποικίλλουν ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες και τις (θεμιτές) επιχειρηματικές επιδιώξεις κάθε οικονομικού φορέα, ο οποίος είναι ελεύθερος να διαμορφώσει την οικονομική προσφορά του κατά την κρίση του, αναλαμβάνοντας και το βάρος του επιχειρηματικού κινδύνου, σε συνδυασμό και με ενδεχόμενες ιδιαίτερα ευνοϊκές περιστάσεις υπό τις οποίες τελεί κατά την παροχή των υπηρεσιών. Επίσης το εύλογο ή μη του διοικητικού κόστους, όπως σημειώνει και η προσφεύγουσα, είναι αόριστη αξιολογική έννοια, η οποία προσδιορίζεται από τα διδάγματα της κοινής πείρας και της λογικής».

26. Επειδή, η οικεία Διακήρυξη στο αρ. 6 αυτής «Οικονομική Προσφορά» ορίζει ότι: Ο (υπο)φάκελος «Οικονομική Προσφορά» περιλαμβάνει την οικονομική προσφορά του συμμετέχοντος στο διαγωνισμό, ήτοι τα απαιτούμενα από τη διακήρυξη οικονομικά στοιχεία και θα πρέπει να έχει συνταχθεί με σαφήνεια, επί ποινή απορρίψεως, σύμφωνα με τις ακόλουθες προβλέψεις : α. Οι τιμές που περιλαμβάνονται στην οικονομική προσφορά, θα πρέπει να δίνονται σε ευρώ (€), ενώ θα περιλαμβάνουν το σύνολο των επιβαρύνσεων (έξοδα φόρτωσης και μεταφοράς χρηματοοικονομικά έξοδα κλπ, προβλεπόμενοι φόροι, δασμοί, ασφάλιστρα, νόμιμες κρατήσεις, τυχόν τραπεζικά έξοδα σε περίπτωση εμβάσματος στο εξωτερικό τυχόν έξοδα εργαστηριακών εξετάσεων και χημικών αναλύσεων και

ελέγχων, καθώς και άλλες σχετικές δαπάνες). β. Η προσφερόμενη τιμή πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια από την οικονομική προσφορά και πρέπει να είναι διαμορφωμένη σύμφωνα με όσα ζητούνται από την παρούσα διακήρυξη και ειδικότερα τα καθοριζόμενα στο άρθρο 2 των Ειδικών Όρων (Παράρτημα «Β»). γ. Η αναγραφή της τιμής θα γίνεται μέχρι δύο (2) δεκαδικά ψηφία. δ. Προσφορές με τις οποίες δε δίδονται τιμές σε ευρώ (€) ή καθορίζεται μ' αυτές σχέση του ευρώ (€) προς ξένο νόμισμα, απορρίπτονται ως απαράδεκτες. ε. Προσφορές που θέτουν όρο αναπροσαρμογής της τιμής, απορρίπτονται ως απαράδεκτες. Η Αναθέτουσα Αρχή διατηρεί το δικαίωμα να ζητά από τους συμμετέχοντες στοιχεία απαραίτητα για την τεκμηρίωση των προσφερομένων τιμών (ιδίως όταν αυτές είναι ασυνήθιστα χαμηλές), σύμφωνα με τα άρθρα 88 και 89 του Ν. 4412/2016, οι δε συμμετέχοντες υποχρεούνται να παρέχουν τα στοιχεία αυτά και να διευκολύνουν κάθε σχετικό έλεγχο της Αναθέτουσας Αρχής. Για το σκοπό αυτό δύναται να ζητηθεί από τον προσφέροντα έγγραφη αιτιολόγηση της οικονομικής προσφοράς (πχ σχετικά με την οικονομία της προμήθειας/τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις/τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες υπό τις οποίες ο οικονομικός φορέας θα παράσχει τις εργασίες/την πρωτοτυπία της προτεινόμενης λύσης). Εάν και μετά την παροχή της ανωτέρω αιτιολόγησης οι προσφερόμενες τιμές κριθούν ως υπερβολικά χαμηλές, η προσφορά θα απορρίπτεται. Οι τιμές των προσφορών δεν μπορούν να μεταβάλλονται κατά τη διάρκεια ισχύος της προσφοράς και εάν ζητηθεί παράταση της διάρκειας της προσφοράς, οι οικονομικοί φορείς δε δικαιούνται, κατά τη γνωστοποίηση της συγκατάθεσής τους στην παράταση αυτή, να υποβάλλουν νέους πίνακες τιμών ή να τροποποιήσουν τους αρχικούς. Ο οικονομικός φορέας δεσμεύεται για το αμετάβλητο της προσφοράς του για οποιοδήποτε λόγο και την ακρίβεια των υπολογισμών του, με βάση τους οποίους θα διαμορφώσει την οικονομική του προσφορά. Η Οικονομική Προσφορά συντάσσεται συμπληρώνοντας την αντίστοιχη ειδική ηλεκτρονική φόρμα του συστήματος και επισυνάπτοντας στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Ηλεκτρονικής Προσφοράς» και στον

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

οικείο (υπο)φάκελο όλα τα στοιχεία της προσφοράς του σε μορφή αρχείου .pdf. Στη συνέχεια, ο οικονομικός φορέας παράγει από το σύστημα τα ηλεκτρονικά αρχεία [εκτυπώσεις Οικονομικής Προσφοράς (σε μορφή αρχείου .pdf)], τα οποία υπογράφονται με εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παραγρ.3 του άρθρου 8 της Υ.Α 56902/215/19 Μαΐ 17 και επισυνάπτονται στον αντίστοιχο (υπο)φάκελο της προσφοράς από τον οικονομικό φορέα. Κατά την συστημική υποβολή της προσφοράς το σύστημα πραγματοποιεί αυτοματοποιημένους ελέγχους επιβεβαίωσης της ηλεκτρονικής προσφοράς σε σχέση με τα παραχθέντα ηλεκτρονικά αρχεία (Ηλεκτρονική Προσφορά) και εφόσον οι έλεγχοι αυτοί αποβούν επιτυχείς η προσφορά υποβάλλεται στο σύστημα. Διαφορετικά η προσφορά δεν υποβάλλεται και το σύστημα ενημερώνει τον οικονομικό φορέα με σχετικό μήνυμα σφάλματος στη διεπαφή του χρήστη του οικονομικού φορέα, προκειμένου ο τελευταίος να προβεί στις σχετικές ενέργειες διόρθωσης. Σε περίπτωση μη υποβολής ή κατά παρέκκλιση των απαιτήσεων της διακήρυξης, υποβολής δικαιολογητικών του υποφακέλου «Οικονομική Προσφορά», η προσφορά απορρίπτεται ως απαράδεκτη».

27. Επειδή, το άρθρο 18 του Ν. 4412/2016 με τίτλο «Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων» αναφέρει τα εξής : «1. Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης. Ο σχεδιασμός των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων δεν γίνεται με σκοπό την εξαίρεσή τους από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου (άρθρα 3 έως 221) ή τον τεχνητό περιορισμό του

ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός θεωρείται ότι περιορίζεται τεχνητά όταν οι διαδικασίες σύναψης συμβάσεων έχουν σχεδιαστεί με σκοπό την αδικαιολόγητα ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση ορισμένων οικονομικών φορέων. Οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων και η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των διατιθέμενων προς το σκοπό αυτό δημοσίων πόρων. 2.)».

28. Επειδή, η παρ. 1 του άρθρου 53 του Ν. 4412/2016 ορίζει τα κάτωθι «1. Οι όροι των εγγράφων της σύμβασης πρέπει να είναι σαφείς και πλήρεις ώστε να επιτρέπουν την υποβολή άρτιων και συγκρίσιμων μεταξύ τους προσφορών».

29. Επειδή, το άρθρο 91 του αυτού Νόμου με τίτλο «Λόγοι απόρριψης προσφορών» αναφέρει το εξής: «1. Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά: α) Η οποία αποκλίνει από τα άρθρα 92 έως 100, και 102 έως 104 ή υποβλήθηκε κατά παράβαση των απαράβατων όρων περί σύνταξης και υποβολής της προσφοράς, όπως οι όροι αυτοί ορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης. β) Η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή, εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και τη συμπλήρωση της, σύμφωνα με το άρθρο 102. γ) Για την οποία ο προσφέρων δεν έχει παράσχει τις απαιτούμενες εξηγήσεις, εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας ή η εξήγηση δεν είναι αποδεκτή από την αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 102.».

30. Επειδή, το άρθρο 95 του Ν. 4412/2016 με τίτλο «Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών» αναφέρει ρητώς ότι: «1. Η οικονομική προσφορά (προσφερόμενη τιμή) δίδεται σε ευρώ. 5. Στις διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών, ισχύουν επιπλέον τα ακόλουθα: α) η τιμή του προς προμήθεια υλικού ή της

παρεχόμενης υπηρεσίας δίνεται ανά μονάδα, όπως καθορίζεται στα έγγραφα της σύμβασης. Στην τιμή περιλαμβάνονται οι υπέρ τρίτων κρατήσεις, ως και κάθε άλλη επιβάρυνση, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α., για παράδοση του υλικού ή της παρεχόμενης υπηρεσίας στον τόπο και με τον τρόπο που προβλέπεται στα έγγραφα της σύμβασης, β) στις περιπτώσεις των παραγράφων 9 και 10 του άρθρου 53, όταν από τα έγγραφα της σύμβασης προβλέπεται αναπροσαρμογή τιμών, τότε η οικονομική προσφορά υποβάλλεται υποχρεωτικά σε ποσοστό έκπτωσης επί της τιμής της εκτιμώμενης αξίας του υλικού ή της παροχής υπηρεσίας «εκτός αν άλλως ορίζεται στα έγγραφα της σύμβασης. 6. Στις διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης προμηθειών με κριτήριο την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά αποκλειστικά βάσει της τιμής, η τελευταία μπορεί να προκύπτει κατά την προσφερόμενη έκπτωση επί τοις εκατό στην τιμή του είδους, βάσει τιμών αναφοράς, όπως αυτές προσδιορίζονται από την κείμενη νομοθεσία. Στις περιπτώσεις αυτές η τιμή αναπροσαρμόζεται κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης με βάση την εκάστοτε ισχύουσα τιμή αναφοράς, εφαρμοζόμενου του ποσοστού έκπτωσης».

31. Επειδή, στο άρθρο 68 «Συμβάσεις εργολαβίας εταιρειών παροχής υπηρεσιών» του Ν.3863/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του Ν. 4144/2013 (ΦΕΚ 88/ Α), ορίζεται ότι: «1. Η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή, δηλαδή το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, η οποία (αρχή) αναθέτει απευθείας ή προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, υποχρεούται να ζητά από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: α) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο. β) Τις ημέρες και τις ώρες

εργασίας. γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι. δ) Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων. ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά. στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ως άνω στοιχεία. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Επιπροσθέτως, υποχρεούνται να επισυνάπτουν στην προσφορά αντίγραφο της συλλογικής σύμβασης εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι....3. Στη σύμβαση που συνάπτει η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή με τους εργολάβους περιλαμβάνονται τα στοιχεία α έως στ της πρώτης παραγράφου, καθώς και ειδικός όρος για την εφαρμογή των διατάξεων της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας και της νομοθεσίας περί υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων και πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου. Όταν δεν αναγράφονται τα ανωτέρω στοιχεία και όροι, η σύμβαση είναι άκυρη και απορρίπτεται η δαπάνη πληρωμής.....6. (5). Στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα που απασχολούν πάνω από πενήντα (50) άτομα και υποχρεούνται από την κείμενη νομοθεσία, τον οργανισμό ή τον κανονισμό τους να προβαίνουν σε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος με διακήρυξη, εφαρμόζονται οι προηγούμενες παράγραφοι. Όταν δεν έχουν τέτοια υποχρέωση και συνάπτουν σύμβαση εργολαβίας του περιεχομένου της παραγράφου 1, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2, 3 και 4 του παρόντος άρθρου».

32. Επειδή, η διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού (Ε.Α. ΣτΕ 352/2016) και ως κανονιστική πράξη, δεσμεύει με τους όρους της, τόσο τους τρίτους προς τους οποίους απευθύνεται, όσο και

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

το ίδιο το νομικό πρόσωπο που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό, το οποίο υποχρεούται εφεξής και μέχρι τέλους της διαδικασίας του διαγωνισμού να εφαρμόζει τα όσα ορίζονται σε αυτή (βλ. ενδεικτικά Πράξεις VI Τμήματος ΕΛΣυν 181/2006, 31/2003, 105/2003, 294/2010, 224, 78/2007, 19/2005 κ.ά.). Ταυτόχρονα, επιβάλλεται να προσδιορίζονται επακριβώς σε αυτήν τα προς συμμετοχή στον διαγωνισμό απαιτούμενα προσόντα και τα υποβλητέα, κατά την κατάθεση της προσφοράς δικαιολογητικά και λοιπά στοιχεία. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (βλ. Πράξη VI Τμήματος ΕΛΣυν 70/2006). Σκοπός της ενιαίας εφαρμογής των όρων της διακήρυξης και της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς δικαιοκτικού πλαισίου, εντός του οποίου θα διεξαχθεί ο διαγωνισμός και η αποφυγή αδικαιολόγητων αιφνιδιασμών των εν δυνάμει υποψηφίων, οι οποίοι σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας θα εκκινούν από μία κοινή αφετηρία, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ασφαλώς και με ακρίβεια τις προβλεπόμενες διαδικασίες και θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Όπως, δε, παγίως γίνεται δεκτό, οι αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης στους δημόσιους διαγωνισμούς επιτάσσουν στις αναθέτουσες αρχές να διατυπώνουν τους όρους διεξαγωγής της διαδικασίας ανάθεσης στην προκήρυξη του διαγωνισμού με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία, κατά τρόπο ώστε αφενός να παρέχουν σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και επιδεικνύοντες τη συνήθη επιμέλεια διαγωνιζομένους τη δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενο των όρων αυτών και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο, αφετέρου, να καθιστούν δυνατό τον αποτελεσματικό έλεγχο του αν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα τιθέμενα κριτήρια (Ε.Σ Κλ.Ε 157/2017, Τμ. VI 2452/2012, 1643/2014, 6869/2015, 261/2017, βλ. και ΔΕΚ απόφαση της 18.10.2001, C-19/2000, SIAC Construcion Ltd, σκέψεις 41 έως 44, απόφαση της 29.4.2004, C-496/1999 Επιτροπή κατά CAS Succhi

di Frutta, σκέψη 111, απόφαση της 10.5.2012, C-368/10, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών σκ. 109 επ.). Άλλωστε, όπως παγίως έχει κριθεί, η αρχή της ίσης μεταχείρισεως και η υποχρέωση διαφάνειας απαγορεύουν στην αναθέτουσα αρχή να απορρίψει προσφορά στηριζόμενη σε λόγους οι οποίοι δεν προβλέπονται στην οικεία προκήρυξη (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228,σκ. 28, και απόφαση MedipacΚαζαντζίδης, C-6/05, EU:C:2007:337, σκέψη 54). Υπό αυτό το πρίσμα συνάγεται ότι η αυστηρότητα της εφαρμογής της διακήρυξης προϋποθέτει την σαφήνεια των όρων αυτής καθώς η παραβίαση αμφίσημων όρων δεν οδηγεί αναγκαστικά στον αποκλεισμό διαγωνιζόμενου αν δεν ευθύνεται ο ίδιος για την παρερμηνεία των υποχρεώσεών του (Συμβάσεις Δημοσίων Έργων Χρ. Μηκίδης, 2009, σελ. 87 επ.). Τούτο, διότι η ερμηνεία των όρων των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορεί να γίνεται εις βάρος του καλόπιστου διαγωνιζομένου, εφόσον η Διοίκηση ήταν αυτή που όφειλε να εκφραστεί σαφέστερα (ΕφΑθ 1959/1970 Αρμ. 1970 σελ. 1111, ΕφΘεσ 501/1987 ΕΔημΕργ 1990/1, σελ. 84, Α. Τάχος, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, εκδ. θ', σελ. 776).

33. Επειδή, ο τρόπος συντάξεως των προσφορών στα πλαίσια των δημοσίων διαγωνισμών διέπεται από την αρχή της τυπικότητας, η οποία αποσκοπεί στην εξασφάλιση αφενός της τηρήσεως των αρχών του ανταγωνισμού, της διαφάνειας και του ίσου μέτρου κρίσεως αφετέρου της ανάγκης ευχερούς συγκρίσεως των προσφορών μεταξύ τους καθώς και στην αποφυγή του κινδύνου αλλοιώσεως αυτών (ΣτΕ127/2015, 1971/2013, 194/2011, 804/2010, 3084/2008, 1895/2007, 3769/2003, ΕΑ 860, 689/2011, 1008/2009, 817/2008). Επίσης, όπως προαναφέρθηκε, σκοπός της ενιαίας εφαρμογής των όρων της διακήρυξης και της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς δικαιικού πλαισίου, εντός του οποίου θα διεξαχθεί ο διαγωνισμός και η αποφυγή αδικαιολόγητων αιφνιδιασμών των εν δυνάμει υποψηφίων, οι οποίοι σε κάθε στάδιο της

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

διαγωνιστικής διαδικασίας θα εκκινούν από μία κοινή αφετηρία, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ασφαλώς και με ακρίβεια τις προβλεπόμενες διαδικασίες και θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, σύμφωνα με την αρχή της Αριθμός αναλογικότητας. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, τυχόν παράβαση ουσιώδους όρου της διακήρυξης, είτε κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού, είτε κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης που καταρτίζεται μετά τη διενέργεια του διαγωνισμού, είτε κατά το στάδιο της εκτέλεσης αυτής, καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία και επάγεται ακυρότητα (βλ. IV Τμήμα ΕλΣυν 70/2003, 105/2002, 78/2001, 4/2001, 85/2000).

34. Επειδή, σύμφωνα με πάγια νομολογία, ενόψει της αρχής της τυπικότητας, που, όπως προαναφέρθηκε, διέπει τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων, η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να καλεί τους προμηθευτές να συμπληρώσουν τα νομίμως, καταρχήν, υποβληθέντα δικαιολογητικά ή να παρέχουν σχετικές διευκρινίσεις αλλά όχι να αναπληρώσουν μη υποβληθέντα ή μη νομίμως υποβληθέντα δικαιολογητικά (ΣτΕ 2454/09, ΕΑ ΣτΕ 457, 364/09, 738/09, 180/09, 567/08, 3075/08, 307/07, ΔΕφΑθ 271/2011). Περαιτέρω, μια προσφορά δεν δύναται να τροποποιηθεί μετά την κατάθεσή της, είτε κατόπιν πρωτοβουλίας της αναθέτουσας αρχής είτε του προσφέροντος (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 29ης Μαρτίου 2012, SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 36, καθώς και της 10ης Οκτωβρίου 2013, Manova, C-336/12, EU:C-2013:647, σκέψη 31), ή να αντικατασταθεί με νέα (βλ. αποφάσεις της 29ης Μαρτίου 2012, SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 40, της 10ης Οκτωβρίου 2013, Manova, C-336/12, EU:C:2013:647, σκέψη 36) οπότε οιαδήποτε ερώτηση προς διευκρίνιση μπορεί μόνο να έχει ως αποτέλεσμα την άρση κάποιας ασάφειας και όχι την τροποποίηση της εν θέματι προσφοράς (βλ. σχετικές αποφάσεις της 11ης Μαΐου 2017, Archus and Gama, C-131/2016, της 29ης Μαρτίου 2012, SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 40, της 10ης Οκτωβρίου 2013, Manova, C-336/12,

ΕΥ:C:2013:647, σκέψη 36).

35. Επειδή, ύστερα από τον έλεγχο του φακέλου της υπό εξέταση υπόθεσης προκύπτουν τα ακόλουθα : Κατά το άρθρο 68 παρ. 1 του Ν. 3863/2010, στο πλαίσιο των διατάξεων του οποίου, όπως ισχύουν, υπόκειται η επίμαχη διακήρυξη, ορίζεται μεταξύ άλλων ότι η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή, ... η οποία αναθέτει απευθείας ή προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, υποχρεούται να ζητά από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης να αναφέρουν στην προσφορά τους και να υπολογίζουν εύλογο ποσό του διοικητικού κόστους της παροχής των προσφερόμενων υπηρεσιών, ούτως ώστε να καθίσταται ελέγξιμο το ύψος της οικονομικής προσφοράς σε σχέση με το αντικείμενο της υπηρεσίας (ΕΛΣυν Τμ. VI 2092/2011). Ο δε έλεγχος εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής δύναται να διενεργηθεί από τις αναθέτουσες αρχές, με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής και τις παρεχόμενες από τις προσφέρουσες εταιρείες εξηγήσεις (πρβλ. ΣΤΕ 198/2013, ΔΕφ Θεσσαλ. 344/2012, ΕΛΣυν VI Τμ. 150/2014). Το διοικητικό κόστος, το κόστος αναλωσίμων και το εργολαβικό κέρδος εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή να εκτιμηθούν ως εύλογα, προκειμένου η προσφορά να θεωρηθεί αποδεκτή. Η κρίση αυτή της αναθέτουσας αρχής ελέγχεται ως προς την τήρηση των άκρων ορίων της διακριτικής της ευχέρειας, σύμφωνα και με τα δεδομένα της κοινής πείρας (ΕΛΣυν VI Τμ. 1664/2012, 1725/2012, 143, 150, 159/2014). Στην προκειμένη περίπτωση η παρεμβαίνουσα «...» συμπεριέλαβε στην οικονομική της προσφορά της, διοικητικό κόστος 80,00 ευρώ μηνιαίως. Όπως επίσης προκύπτει από τα πραγματικά περιστατικά της εν λόγω υπόθεσης, η αναθέτουσα αρχή προφανώς μη καλυπτόμενη από τα περιλαμβανόμενα στην οικονομική προσφορά της παρεμβαίνουσας δεδομένα και διαλαμβάνοντας ότι πιθανόν να θεωρηθεί η προσφορά της ασυνήθιστα χαμηλή, λόγω μη εύλογου υπολογισμού του διοικητικού κόστους, ζήτησε διευκρινίσεις ως προς το θέμα αυτό από την παρεμβαίνουσα. Ωστόσο, οι διευκρινίσεις της παρεμβαίνουσας,

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

οι οποίες αναλυτικά παρατίθενται παραπάνω και σύμφωνα με τις οποίες εν πολλοίς η εταιρεία επικαλείται την επιχειρηματική της φήμη και υποστηρίζει ενδεικτικά ότι «*διαθέτει πολυπληθές ανθρώπινο δυναμικό όλων των βαθμίδων (διευθυντές, προϊστάμενοι, επόπτες έργων, αποθηκάριοι, οδηγοί, καθαριστές, γραμματεία κλπ) με αποτέλεσμα να μην είναι αναγκαία η πρόσληψη νέων ατόμων για την οργάνωση του έργου καθαρισμού*» καθώς και ότι «*συνεργάζεται επί σειρά ετών με επώνυμους και αναγνωρισμένους προμηθευτές υλικοτεχνολογικού εξοπλισμού, με τους οποίους έχει καταφέρει, λόγω μεγάλου τζίρου, να αγοράζει τα προϊόντα τους, σε πολύ χαμηλές τιμές*» αυτά παραμένουν αόριστοι και αναπόδεικτοι, όπως υποστηρίζει και η προσφεύγουσα, διότι η παρεμβαίνουσα ουδεμία αναφορά κάνει σε συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία προς απόδειξη των ισχυρισμών της, ούτε άλλωστε αναφέρει ποια συγκεκριμένα κονδύλια έχει συνυπολογίσει στα κόστη αυτά ώστε να τεκμηριώνεται βασίμως η προσφερόμενη χαμηλή τιμή της προσφοράς της (βλ. και ΑΕΠΠ 1032/2021). Συμπερασματικά, η «...» ουδόλως απέδειξε ότι το κόστος έκδοσης και διατήρησης των εγγυητικών επιστολών, το κόστος του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, του Τεχνικού ασφαλείας και του Ιατρού εργασίας, το κόστος του αναγκαίου τεχνικού εξοπλισμού, καθώς και τα τυχόν λοιπά έξοδα δύνανται να καλυφθούν από το ποσό των 80,00 € μηνιαίως για το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών, που δήλωσε στην οικονομική της προσφορά, ως διοικητικό κόστος. Και τούτο, διότι η εν λόγω εταιρία δεν παρείχε επαρκείς διευκρινίσεις ως προς τη συνδρομή εκείνων των ιδιαίτερα ευνοϊκών περιστάσεων (τις οποίες παρόλα αυτά επικαλείται), οι οποίες μπορούν να δικαιολογήσουν, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της επίμαχης διαγωνιστικής διαδικασίας, το προσφερόμενο ποσό διοικητικού κόστους. Επομένως, το δηλωθέν ποσό διοικητικού κόστους δεν παρίσταται εύλογο στην προκείμενη περίπτωση, ώστε να διασφαλισθεί ότι καλύπτονται στοιχειωδώς οι λειτουργικές ανάγκες εκτέλεσης της υπό ανάθεση σύμβασης και ότι δεν θα καταστεί αυτή ζημιογόνος. Για τους ανωτέρω λόγους, μη νομίμως, αναπιολόγητα και καθ’

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

υπέρβαση των ορίων της διακριτικής της ευχέρειας, η οικεία αναθέτουσα αρχή— που, κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα, δεν διέθετε επαρκή και αντικειμενικά στοιχεία μετά την υποβολή των διευκρινίσεων — έκρινε την οικονομική προσφορά της συγκεκριμένης εταιρίας, ως αποδεκτή. Ως εκ τούτου, η προσφορά της εταιρείας «...» θα έπρεπε να απορριφθεί, κατ' αποδοχήν του σχετικού προβαλλόμενου λόγου εκ μέρους της πρώτης προσφεύγουσας. (βλ. και ΑΕΠΠ 1199/2021).

36. Επειδή, η προσφεύγουσα με τους λοιπούς λόγους της προσφυγής της στρέφεται ξανά κατά της αποδοχής της προσφοράς της «...» πλην όμως η εξέτασή τους παρέλκει ως αλυσιτελής, καθόσον η προσφορά της παρεμβαίνουσας κρίθηκε απορριπτέα και η προσβαλλόμενη πράξη ακυρωτέα σύμφωνα με την παραπάνω σκέψη της παρούσης.

37. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με τον έβδομο λόγο προσφυγής βάλλει κατά της οικονομικής προσφοράς της «...» και συγκεκριμένα ισχυρίζεται τα κάτωθι περί εσφαλμένου υπολογισμού των τετραγωνικών μέτρων εκ μέρους της ως άνω εταιρείας (και ήδη παρεμβαίνουσας):

Ο σχετικός ισχυρισμός έχει αναλυτικά ως εξής:

«Σύμφωνα με την Προσθήκη «3» του Παραρτήματος «Γ» της διακήρυξης, τα προς καθαρισμό συνολικά τετραγωνικά μέτρα του έργου ανέρχονται σε 56.120 τ.μ..

Επίσης, σύμφωνα με την Προσθήκη «2» του Παραρτήματος «Γ» το πλήθος των εργαζομένων ανά ημέρα εργασίας ανέρχεται σε 83 άτομα Δευτέρα - Παρασκευή για όλες τις βάρδιες και 43 άτομα Σάββατο - Κυριακή - Αργία για όλες τις βάρδιες.

Ωστόσο, στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται και οι 2 επόπτες, οι οποίοι δεν θα παρέχουν υπηρεσίες καθαρισμού αλλά θα διεκπεραιώνουν τον έλεγχο και

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

συντονισμό των εργαζομένων του συνεργείου καθαριότητας καθόλη τη διάρκεια της εβδομάδας (καθημερινές και αργίες), όπως ορίζεται στο εδάφιο (25) της παρ. «Προσωπικό του αναδόχου» του Παραρτήματος «Γ» (σελ. Γ-6).

Συμπερασματικά, λοιπόν, προκύπτει ότι το προσωπικό που θα παρέχει υπηρεσίες καθαρισμού ανέρχεται σε 83 άτομα - 2 επόπτες = 81 άτομα (Δευτέρα - Παρασκευή για όλες τις βάρδιες) και 43 άτομα - 2 επόπτες = 41 άτομα (Σάββατο - Κυριακή - Αργία για όλες τις βάρδιες)

Συνεπώς, από τα παραπάνω τα τετραγωνικά μέτρα ανά εργαζόμενο ανέρχονται σε :

> Για Δευτέρα - Παρασκευή : 56.120 συνολικά τ.μ. / 81 άτομα =

692,84 τ.μ. ανά εργαζόμενο

> Για Σάββατο - Κυριακή - Αργία : 56.120 συνολικά τ.μ. / 41 άτομα = **1.368,78 τ.μ. ανά εργαζόμενο**

Εν αντιθέσει, με τον ανωτέρω ορθό υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων που αντιστοιχούν ανά εργαζόμενο, βάσει των τεχνικών προδιαγραφών της διακήρυξης, η εν λόγω εταιρεία υπολογίζει τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο όλως εσφαλμένα, διότι στο αρχείο με τίτλο «Οικονομικά Στοιχεία s» της προσφοράς της δηλώνει τα εξής :

Τετραγωνικά μέτρα

Δ-Π περίπου 680τ.μ. ανά άτομο φυσικής παρουσίας καθαρισμού ανά άτομο:

Σ-Κ-Α περίπου 670τ.μ. ανά άτομο φυσικής παρουσίας

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

Ήτοι, δηλώνει ότι τα τετραγωνικά μέτρα ανά άτομο είναι :

- > Για Δευτέρα - Παρασκευή : **680 τ.μ. ανά εργαζόμενο, με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα ορθά κατά 692,84 τ.μ. - 680 τ.μ. = 12,84 τ.μ. ανά εργαζόμενο**
- > Για Σάββατο - Κυριακή - Αργία : **670 τ.μ. ανά εργαζόμενο, με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα ορθά κατά 1.368,78 τ.μ. - 670 τ.μ. = 698,78 τ.μ. ανά εργαζόμενο**

Ως εκ τούτου, συνάγεται το συμπέρασμα ότι **δεν καλύπτει τα προς ημερήσιο καθαρισμό απαιτούμενα 56.120 συνολικά τετραγωνικά μέτρα του ...**, διότι εάν υπολογίσουμε τα συνολικά τ.μ. από αυτά που δηλώνει συναρτήσει των τεχνικών προδιαγραφών της διακήρυξης προκύπτουν :

Για Δευτέρα - Παρασκευή : 81 άτομα την ημέρα X 680 τ.μ. ανά άτομο (που δηλώνει στην προσφορά της) = **55.080 τ.μ., με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα συνολικά τ.μ. βάσει διακήρυξης κατά 56.120 τ.μ. - 55.080 τ.μ. = 1.040 τ.μ.**

Για Σάββατο - Κυριακή - Αργία : 41 άτομα την ημέρα X 670 τ.μ. ανά άτομο (που δηλώνει στην προσφορά της) = **27.470 τ.μ. ανά εργαζόμενο, με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα συνολικά τ.μ. βάσει διακήρυξης κατά 56.120 τ.μ. - 27.470 τ.μ. = 28.650 τ.μ. (!)**

Από τους ανωτέρω όρους της διακήρυξης συνάγεται ρητώς ότι οι διαγωνιζόμενοι όφειλαν επί ποινή αποκλεισμού να αναφέρουν στην προσφορά τους μεταξύ άλλων τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο. Η ως άνω απαίτηση της διακήρυξης απαιτεί την αναφορά του ορθού αριθμού των τετραγωνικών μέτρων, άλλως θα ετίθετο εκ ποδών η ίδια η απαίτηση.

Εφόσον, η ως άνω εταιρεία δεν προέβη σε ορθό υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων, η προσφορά της είναι απορριπτή, διότι κατά τα

κριθέντα αυτή καθ' εαυτή η μη ορθή συμπλήρωση των τετραγωνικών μέτρων ανά άτομο αποτελεί λόγο απόρριψης της προσφοράς (Α.Ε.Π.Π. 806/2021 - σκ. 12). Συνεπώς, η προσφορά της ανακηρυχθείσης προσωρινής αναδόχου είναι απορριπτέα και για τον λόγο αυτό».

38. Επειδή, η «...» προς αντίκρουση του ως άνω αναφερόμενου ισχυρισμού της πρώτης προσφεύγουσας προβάλλει στην παρέμβασή της τους παρακάτω ισχυρισμούς:

«Σύμφωνα με την Προσθήκη «3» του Παραρτήματος «Γ» της διακήρυξης, τα προς καθαρισμό τετραγωνικά μέτρα του κάθε ατόμου και της κάθε βάρδιας διαφέρουν μεταξύ τους με αποτέλεσμα κανένας εργαζόμενος του έργου να μην καλύπτει ακριβώς τα ίδια τμ με κάποιον άλλο. Ενδεικτικό είναι πως ακόμα και το ίδιο άτομο λόγω του κυλιόμενου ωραρίου μπορεί να καλύπτει διαφορετικά τ.μ. κάθε ημέρα. Η εταιρεία μας στην δήλωση των τ.μ. έκανε μία εκτίμηση για τα τμ που θα καλύπτουν κατά προσέγγιση τα άτομα που θα εργάζονται καθημερινές και τα άτομα που θα εργάζονται ΣΚΑ. Η παρουσία της λέξης «ΠΕΡΙΠΟΥ» δίπλα από τα δηλωμένα τ.μ. στο σχετικό πεδίο των στοιχείων του άρθρου 68 της προσφοράς μας αποδεικνύει τα όσα αναφέρουμε. Η εκτίμηση αυτή που πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία μας κρίθηκε σωστή από την αναθέτουσα η οποία ΟΡΘΩΣ την δέχτηκε χωρίς να ζητήσει κάποια σχετική διευκρίνιση. Άλλωστε στην οικονομική μας προσφορά και συγκεκριμένα στην σελ. 2 του αρχείου «ΙΙ.ΠΡΟΣΘΗΚΗ «2» για να είναι σαφές προς όλους, πως αποδεχόμαστε τις απαιτήσεις όπως ζητούνται από την αναθέτουσα, αναφέρουμε *«Ότι ο οικονομικός φορέας μας, έλαβε γνώση των όρων του διαγωνισμού και των τεχνικών προδιαγραφών που απαιτούνται και αναλύονται στη διακήρυξη και τους αποδέχεται ρητά και ανεπιφύλακτα στο σύνολό τους.»* Τα όσα αβάσιμα και με δόλο αναφέρει η προσφεύγουσα για τον ακριβή υπολογισμό των τ.μ. ανά άτομο έχουν σαν μοναδικό σκοπό να πλήξουν αναίτια την προσφορά μας και δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με τις πραγματικές ανάγκες του έργου, όπως αυτές παρουσιάζονται στο σχετικό

παράρτημα της διακήρυξης. Κατόπιν τούτων και αυτός ο λόγος κατά της προσφοράς μας πρέπει να απορριφθεί».

39. Επειδή η αναθέτουσα αρχή με τις απόψεις της επί της πρώτης προδικαστικής προσφυγής προβάλλει τους κάτωθι ισχυρισμούς προς απόρριψη του ανωτέρω έβδομου λόγου της πρώτης προσφυγής κατά της προσφοράς της «...»:

«Όσον αφορά στον 7^ο λόγο της Προσφυγής κατά του 2^{ου} προσωρινού αναδόχου «...», λόγω εσφαλμένου υπολογισμού εσφαλμένου υπολογισμού των τετραγωνικών μέτρων ανά εργαζόμενο, απορρίπτεται ως αβάσιμος και έωλος για τους κατωτέρω λόγους:

(α) Στη γραμμή με α/α 5 του αρχείου της οικονομικής προσφοράς της «...» με τίτλο «1.ι. Προσθήκη "2"» αναγράφεται αυτολεξεί «Δ-Π περίπου 680τ.μ. ανά άτομο φυσικής παρουσίας, Σ- Κ-Α περίπου 670τ.μ. ανά άτομο φυσικής παρουσίας». (β) Η αναγραφή της λέξης "περίπου" καλύπτει τους όρους του διαγωνισμού, λαμβανομένου υπόψη ότι το αντικείμενο της ... αφορά στην παροχή υπηρεσιών καθαριότητας και σε χώρους που δεν συμπεριλαμβάνονται στο άθροισμα των τετραγωνικών μέτρων που προκύπτει από την Προσθήκη "3" του Παραρτήματος «Γ» (πχ Παράρτημα Γ 37. Περιβάλλον Χώρος). (γ) Η φυσική παρουσία συγκεκριμένου αριθμού εργαζομένων όπως ορίζεται από τη διακήρυξη (83 τις καθημερινές και 43 τα σαββατοκύριακα και αργίες) καθιστά τη μέση αναλογία τ.μ. ανά εργαζόμενο την ίδια για όλους τους προσφέροντες, ανεξάρτητα με το τι δηλώνεται στις σχετικές προσφορές. Η αξιολόγηση των τ.μ. καθαρισμού ανά εργαζόμενο θα ενδείκνυτο στην περίπτωση που οι προσφέροντες παρείχαν διαφορετικό αριθμό ατόμων με φυσική παρουσία για τον ίδιο χώρο καθαρισμού. Άλλωστε η αναλογία των τ.μ. ανά άτομο είναι διαφορετική για τον κάθε χώρο καθαρισμού και διαμορφώνεται σύμφωνα με τα στοιχεία της Προσθήκης 3 του Παραρτήματος «Γ» της .... (δ) Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή θα είχε ως αποτέλεσμα τον υπέρμετρο περιορισμό της δυνατότητας υποβολής

προσφορών, αδικαιολόγητο αποκλεισμό της «...» για τυπικούς λόγους ενώ πληρούνται κατ' ουσίαν οι προϋποθέσεις συμμετοχής, σε πλήρη αντίθεση με τις προβλέψεις του άρθρου 102, ως τροποποιήθηκε με το άρθρο 42 του ν.4782/21, περί αποφυγής περιορισμού του υγιούς ανταγωνισμού προς χάριν της τυπολατρίας. (ε) Επίσης, έχει κριθεί από την ΑΕΠΠ ότι, υπό το φως της αρχής της αναλογικότητας, ήσσονος σημασίας πλημμέλειες της εγγυητικής επιστολής (βλ. 198/2018, 102/2017 Αποφάσεις ΑΕΠΠ) δεν μπορούν να οδηγήσουν σε αποκλεισμό. Η απόρριψη της προσφοράς για τέτοιους λόγους θα συνιστούσε άνευ ετέρου εμμονή στη γραμματική διατύπωση των οικείων διατάξεων της διακήρυξης, χωρίς να συνάγονται τα προστατευτέα δικαιώματα, πού, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, καλείται να προασπίσει η αναθέτουσα αρχή στην υποθετική περίπτωση της απόρριψης της προσφοράς της «...». (στ) Πέραν των ανωτέρω σημειώνεται ότι οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας περί εσφαλμένου υπολογισμού των τετραγωνικών μέτρων ανά εργαζόμενο είναι αβάσιμοι και παραπλανητικοί, καθόσον ο αναγραφόμενος στην οικονομική προσφορά αριθμός των τετραγωνικών μέτρων ανά εργαζόμενο μαζί με τη λέξη "περίπου" δεν είναι εσφαλμένος».

40. Επειδή, η επίμαχη Διακήρυξη στο αρ. 2 παρ. γ' του Παραρτήματος Β' αυτής ορίζει ρητώς ότι : «γ. Για τον υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού ανά άτομο λαμβάνονται υπόψη τα άτομα ως φυσική παρουσία» και στο αρ. 5 αυτής ότι «Οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς υποχρεούνται στην κατάθεση προσφοράς για το σύνολο των χώρων που περιγράφονται στο Παράρτημα «Γ» της διακήρυξης». Στη δε παραπομπή της Διακήρυξης στο Παράρτημα Γ' αυτής αναφέρεται ρητά ότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα αυτής και η συμμόρφωση των υποψηφίων με τα διαλαμβανόμενα σε αυτό είναι υποχρεωτική.

41. Επειδή, από την επισκόπηση του φακέλου της υπόθεσης, τους εκατέρωθεν προβαλλόμενους ισχυρισμούς και το κανονιστικό πλαίσιο της οικείας διακήρυξης, προκύπτει ότι εν προκειμένω η προσφορά της

παρεμβαίνουσας «...» ως προς την απαίτηση του προσδιορισμού των τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού ανά άτομο έχει διατυπωθεί ασαφώς. Και τούτο διότι αφενός σύμφωνα με τα όσα ορθώς ισχυρίζεται η πρώτη προσφεύγουσα στο σχετικό λόγο έχει εσφαλμένως συμπεριλάβει τους δύο επόπτες στον αριθμό των ατόμων που θα παρέχουν υπηρεσίες καθαρισμού με αποτέλεσμα να αποβαίνει εν τέλει εσφαλμένος και ο υπολογισμός των τετραγωνικών μέτρων προς καθαρισμό που αναλογούν σε κάθε άτομο τις καθημερινές ημέρες καθώς και τα σαββατοκύριακα και τις αργίες, και αφετέρου σε κάθε περίπτωση κατά τη διατύπωση της της κατατεθείσας προσφοράς της (την οποία δεν αμφισβητεί) ο προσδιορισμός δεν είναι ακριβής, αλλά έχει δηλωθεί με κάποια αβέβαιη απόκλιση περιλαμβάνοντας την λέξη «περίπου». Στις περιπτώσεις αυτές σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 102 του Ν. 4412/2016, παρέχεται στην αναθέτουσα αρχή διακριτική ευχέρεια να ζητήσει διευκρινίσεις και συμπληρώσεις, μόνο για ασάφεια δικαιολογητικών και εγγράφων και για επουσιώδη σφάλματα. Ο δε διαχωρισμός μεταξύ ουσιώδους και επουσιώδους έλλειψης, ως και μεταξύ τυπικού και ουσιώδους σφάλματος, θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του άρθρου 102 παρ. 3 και του άρθρου 18 του Ν. 4412/2016 και των αρχών που αυτά καθιερώνουν, το πρώτο, στην ειδική περίπτωση της συμπλήρωσης και το δεύτερο, γενικά επί των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, αμφότερων ερμηνευομένων στο πλαίσιο της αρχής του αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Είναι δε επιτρεπτή η συμπλήρωση και η διόρθωση, όταν από την ίδια τη φύση του σφάλματος προκύπτει ότι αυτό είναι έλασσον και ευχερές, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, να λάβει χώρα κατά τη σύνταξη της Προσφοράς, ενώ η συμπλήρωση αυτή δεν πρέπει να είναι τέτοιας έκτασης, ώστε να προσδίδει πλεονέκτημα στον υπέρ ου οικονομικό φορέα, έναντι των ανταγωνιστών του, εισάγοντας ευμενή υπέρ αυτού διάκριση, να επιτρέπει την κατάθεση νέας προσφοράς, την υποβολή εναλλακτικών προσφορών κλπ. Εκ των ανωτέρω εναργώς συνάγεται ότι στην εξεταζόμενη περίπτωση, όπως και η ίδια η αναθέτουσα αρχή συνομολογεί

στις απόψεις της, εμφιλοχώρησε ασάφεια στην κατατεθείσα προσφορά της «...», η οποία πέραν του ότι θα ήταν ικανή να θέσει εκποδών άνευ ετέρου την συμμετοχή της, θα έπρεπε κατ' ελάχιστον να έχει διευκρινισθεί από την συμμετέχουσα εταιρεία κατόπιν σχετικής πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής. Κατά τούτο έσφαλε η αναθέτουσα αρχή ιδίως στο μέτρο που παρέλειψε να «θεραπεύσει» την διαφαινόμενη πλημμέλεια της προσφοράς δια της κλήσης προς παροχή διευκρινίσεων και για το λόγο αυτό ο εξεταζόμενος ισχυρισμός του προσφεύγοντος θα πρέπει να γίνει δεκτός.

42. Επειδή, η προσφεύγουσα με τους λοιπούς λόγους της προσφυγής της στρέφεται ξανά κατά της αποδοχής της προσφοράς της «...» πλην όμως η εξέτασή τους παρέλκει ως αλυσιτελής, καθόσον η προσφορά της παρεμβαίνουσας κρίθηκε απορριπτέα και η προσβαλλόμενη πράξη ακυρωτέα σύμφωνα με την παραπάνω σκέψη της παρούσης.

43. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με τον έβδομο λόγο προσφυγής βάλλει κατά της οικονομικής προσφοράς της «...» και συγκεκριμένα ισχυρίζεται τα κάτωθι περί εσφαλμένου υπολογισμού των τετραγωνικών μέτρων εκ μέρους της ως άνω εταιρείας (και ήδη παρεμβαίνουσας):

Ο σχετικός ισχυρισμός έχει αναλυτικά ως εξής:

«Η διακήρυξη με την Προσθήκη «3» του Παραρτήματος «Γ» της διακήρυξης, τα προς καθαρισμό συνολικά τετραγωνικά μέτρα του έργου ανέρχονται σε 56.120 τ.μ..

Επίσης, σύμφωνα με την Προσθήκη «2» του Παραρτήματος «Γ» το πλήθος των εργαζομένων ανά ημέρα εργασίας ανέρχεται σε 83 άτομα Δευτέρα - Παρασκευή για όλες τις βάρδιες και 43 άτομα Σάββατο - Κυριακή - Αργία για όλες τις βάρδιες.

Ωστόσο, στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται και οι 2 επόπτες, οι οποίοι δεν θα

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

παρέχουν υπηρεσίες καθαρισμού αλλά θα διεκπεραιώνουν τον έλεγχο και συντονισμό των εργαζομένων του συνεργείου καθαριότητας καθόλη τη διάρκεια της εβδομάδας (καθημερινές και αργίες), όπως ορίζεται στο εδάφιο (25) της παρ. «Προσωπικό του αναδόχου» του Παραρτήματος «Γ» (σελ. Γ-6).

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι το προσωπικό που θα παρέχει υπηρεσίες καθαρισμού ανέρχεται σε 83 άτομα - 2 επόπτες = 81 άτομα (Δευτέρα - Παρασκευή για όλες τις βάρδιες) και 43 άτομα - 2 επόπτες = 41 άτομα (Σάββατο - Κυριακή - Αργία για όλες τις βάρδιες)

Συνεπώς, από τα παραπάνω τα τετραγωνικά μέτρα ανά εργαζόμενο ανέρχονται σε :

Για Δευτέρα - Παρασκευή :56.120 συνολικά τ.μ. /81 άτομα =692,84 τ.μ. ανά εργαζόμενο

Για Σάββατο - Κυριακή - Αργία : 56.120 συνολικά τ.μ. / 41 άτομα = 1.368,78 τ.μ. ανά εργαζόμενο

Εν αντιθέσει, με τον ανωτέρω ορθό υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων που αντιστοιχούν ανά εργαζόμενο, βάσει των τεχνικών προδιαγραφών της διακήρυξης, η εν λόγω εταιρεία τα υπολογίζει όλως εσφαλμένα αφού στο αρχείο με τίτλο «Οικονομικά Στοιχεία s» της προσφοράς της δηλώνει τα εξής :

5	Τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο:	<ul style="list-style-type: none"> • Καθημερινές 617,71 τ.μ. περίπου ανά άτομο • Σάββατο-Κυριακές-Αργίες 1.192,32 τ.μ. περίπου ανά άτομο
---	---	---

Ήτοι, δηλώνει ότι τα τετραγωνικά μέτρα ανά άτομο είναι :

Για Δευτέρα - Παρασκευή : **617,71 τ.μ. ανά εργαζόμενο, με αποτέλεσμα να**

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

υπολείπονται από τα ορθά κατά 692,84 τ.μ. - 617,71 τ.μ. =75,13 τ.μ. ανά εργαζόμενο

Για Σάββατο - Κυριακή - Αργία : 1.192,32 τ.μ. ανά εργαζόμενο, με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα ορθά κατά 1.368,78 τ.μ. - 1.192,32 τ.μ. = 176,46 τ.μ. ανά εργαζόμενο

Ως εκ τούτου, συνάγεται το συμπέρασμα ότι δεν καλύπτει τα απαιτούμενα προς καθαρισμό 56.120 συνολικά τετραγωνικά μέτρα του ..., διότι εάν υπολογίσουμε τα συνολικά τ.μ. από αυτά που δηλώνει συναρτήσει των τεχνικών προδιαγραφών της διακήρυξης προκύπτουν :

Για Δευτέρα - Παρασκευή : 81 άτομα X 617,71 τ.μ. ανά άτομο (που δηλώνει στην προσφορά της) = 50.034,51 τ.μ., με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα συνολικά τ.μ. βάσει διακήρυξης κατά 56.120 τ.μ. - 50.034,51 τ.μ. = 6.085,49

Για Σάββατο - Κυριακή - Αργία : 41 άτομα X 1.192,32 τ.μ. ανά άτομο (που δηλώνει στην προσφορά της) = 48.885,12 τ.μ. ανά εργαζόμενο, με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα συνολικά τ.μ. βάσει διακήρυξης κατά 56.120 τ.μ. - 48.885,12 τ.μ. = 7.234,88 τ.μ. Εφόσον, λοιπόν, η ως άνω εταιρεία δεν προέβη σε ορθό υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων, η προσφορά της είναι απορριπτέα, διότι, κατά τα κριθέντα, η μη ορθή συμπλήρωση των τετραγωνικών μέτρων ανά άτομο, αποτελεί λόγο απόρριψης της προσφοράς (ανωτέρω και απόφαση Α.Ε.Π.Π. 806/2001)»

44. Επειδή, η «...» προς αντίκρουση του ως άνω αναφερόμενου ισχυρισμού της πρώτης προσφεύγουσας προβάλλει στην παρέμβασή της τους παρακάτω ισχυρισμούς:

«Ο κρινόμενος λόγος προσφυγής θα πρέπει να απορριφθεί κατ' αρχάς ως αόριστος, διότι η προσφεύγουσα δεν επικαλείται ειδικώς, ως όφειλε, τους συγκεκριμένους όρους της διακήρυξης, από τους οποίους οι συμμετέχοντες όφειλαν, ως διατείνεται, επί ποινή αποκλεισμού, να αναφέρουν στην προσφορά τους τα τετραγωνικά μέτρα ανά άτομο. Όμως, σε κάθε περίπτωση

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

σημειώνουμε τα εξής: Στην επίμαχη διακήρυξη (άρθρο 2 Παραρτήματος Β) διαλαμβάνεται ο αριθμός των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στη σύμβαση, ως φυσική παρουσία, καθώς και η αναγωγή αυτού σε αριθμό εργαζομένων πλήρους απασχόλησης (οκτάωρη απασχόληση), ήτοι 93,93 άτομα. Ακολούθως, στο παράρτημα Γ προσθήκη 3 της διακήρυξης ορίζεται η επιφάνεια των χώρων σε τμ που απαιτείται να καθαρίζεται κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Τέλος, στο έντυπο οικονομικής προσφοράς, που παρατίθεται στο σχετικό παράρτημα της διακήρυξης, υπάρχει σχετικό πεδίο «τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο», το οποίο συμπληρώθηκε προσηκόντως στην οικονομική προσφορά μας, ως απαιτείτο. Με βάση τα παραπάνω, εκ των επίμαχων όρων της διακήρυξης, προκύπτει ότι σε κανένα σημείο δεν ορίζεται, και μάλιστα, επί ποινή αποκλεισμού, ότι απαιτείται αναφορά του ορθού αριθμού τετραγωνικών μέτρων και επομένως ο σχετικός ισχυρισμός της προσφεύγουσας είναι αβάσιμος.

Άλλως και σε κάθε περίπτωση, κι αν ακόμη ήθελε κριθούν εσφαλμένοι οι σχετικοί υπολογισμοί, σημειώνουμε ότι τυχόν σφάλμα στην κατανομή των τμ δε συνιστά λόγο απόρριψης της προσφοράς. Κατά την Δεφ Θεσσαλ 125/2020 έχει κριθεί ότι «...η ειδικότερη απαίτηση αναφοράς των αναλογούντων σε έκαστο εργαζόμενο τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού δεν θεσπίζεται προς τον σκοπό διακρίβωσης της κάλυψης κατά χώρο του αντικειμένου του διαγωνισμού, αλλά, δεδομένου ότι αυτή εντάσσεται στο αφορών την οικονομική προσφορά μέρος της Διακήρυξης, αλλά και ενόψει των κατά την αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010 σκοπών θεσπίσεως της εν λόγω απαιτήσεως, αποβλέπει αποκλειστικώς στον έλεγχο τήρησης της εργατικής νομοθεσίας και μόνο, ώστε δεν μπορεί να στηριχθεί επί τούτου εμμέσως συμπέρασμα περί καλύψεως ή μη του απαιτούμενου έργου, στοιχείου που εξάλλου ανάγεται στην πλήρωση των τεχνικών προδιαγραφών...Κατά συνέπεια, η αιτιολογία απόρριψης της προσφοράς της αιτούσας, λόγω μη καλύψεως των απαιτούμενων προς καθαρισμό χώρων, πιθανολογείται σοβαρά ότι προεχόντως για τους παραπάνω λόγους έρχεται σε αντίθεση με

τις μνημονευθείσες διατάξεις.». Συνεπώς, κι αν ακόμη υποτεθεί ότι έχει γίνει εσφαλμένος υπολογισμός επί των τμ ανά άτομο, αυτό δεν αποτελεί αυτοτελή λόγο απόρριψης της προσφοράς, αφού δεν επηρεάζει τον υπολογισμό του εργατικού κόστους κατά την απαίτηση του νόμου, ούτε εξάλλου η προσφεύγουσα επικαλείται ότι ο υπολογισμός μας σχετίζεται με εσφαλμένο υπολογισμό του εργατικού κόστους κατά παράβαση της εργατικής νομοθεσίας. Όποτε ο ανωτέρω λόγος είναι ανυπόστατος και επομένως απορριπτός».

45. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή προς αντίκρουση του ανωτέρω έβδομου λόγου που προβάλλει η πρώτη προσφεύγουσα προς το σκοπό της απόρριψης της προσφοράς της «...» αναφέρεται στο έγγραφο των απόψεών της στα εξής:

«Όσον αφορά στον 7^ο λόγο της Προσφυγής κατά του 3^{ου} προσωρινού αναδόχου «...» λόγω εσφαλμένου υπολογισμού των τετραγωνικών μέτρων, απορρίπτεται ως αβάσιμος και έωλος για τους κατωτέρω λόγους: (α) Στη γραμμή με α/α 5 του αρχείου της οικονομικής προσφοράς της «...» με τίτλο "ΕΝΤΥΠΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ" αναγράφεται αυτολεξεί "*Καθημερινές 617,71 τ.μ. περίπου ανά άτομο Σάββατο - Κυριακές - Αργίες* 192,32 τ.μ. περίπου ανά άτομο". (β) Η αναγραφή της λέξης "περίπου" καλύπτει τους όρους του διαγωνισμού, λαμβανομένου υπόψη ότι το αντικείμενο της ... αφορά στην παροχή υπηρεσιών καθαριότητας και σε χώρους που δεν συμπεριλαμβάνονται στο άθροισμα των τετραγωνικών μέτρων που προκύπτει από την Προσθήκη "3" του Παραρτήματος «Γ» (πχ Παράρτημα Γ 37. Περιβάλλον Χώρος). (γ) Η φυσική παρουσία συγκεκριμένου αριθμού εργαζομένων (83 τις καθημερινές και 43 τα σαββατοκύριακα και αργίες) καθιστά τη μέση αναλογία τ.μ. ανά εργαζόμενο την ίδια για όλους τους προσφέροντες, ανεξάρτητα με το τι δηλώνεται στις σχετικές προσφορές. Η αξιολόγηση των τ.μ. καθαρισμού ανά εργαζόμενο θα ενδείκνυτο στην

περίπτωση που οι προσφέροντες παρείχαν διαφορετικό αριθμό ατόμων με φυσική παρουσία για τον ίδιο χώρο καθαρισμού. Άλλωστε η αναλογία των τ.μ. ανά άτομο είναι διαφορετική για τον κάθε χώρο καθαρισμού και διαμορφώνεται σύμφωνα με τα στοιχεία της Προσθήκης 3 του Παραρτήματος «Γ» της ... (δ) Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή θα είχε ως αποτέλεσμα τον υπέρμετρο περιορισμό της δυνατότητας υποβολής προσφορών, αδικαιολόγητο αποκλεισμό της «...» για τυπικούς λόγους ενώ πληρούνται κατ' ουσίαν οι προϋποθέσεις συμμετοχής, σε πλήρη αντίθεση με τις προβλέψεις του άρθρου 102, ως τροποποιήθηκε με το άρθρο 42 του ν.4782/21, περί αποφυγής περιορισμού του υγιούς ανταγωνισμού προς χάριν της τυπολατρίας. (ε) Επίσης, έχει κριθεί από την ΑΕΠΠ ότι, υπό το φως της αρχής της αναλογικότητας, ήσσονος σημασίας πλημμέλειες της εγγυητικής επιστολής (βλ. 198/2018, 102/2017 Αποφάσεις ΑΕΠΠ) δεν μπορούν να οδηγήσουν σε αποκλεισμό. Η απόρριψη της προσφοράς για τέτοιους λόγους θα συνιστούσε άνευ ετέρου εμμονή στη γραμματική διατύπωση των οικείων διατάξεων της διακήρυξης, χωρίς να συνάγονται τα προστατευτέα δικαιώματα, πού, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, καλείται να προασπίσει η αναθέτουσα αρχή στην υποθετική περίπτωση της απόρριψης της προσφοράς της «...». (στ) Οι ισχυρισμοί «Ως εκ τούτου, συνάγεται το συμπέρασμα ότι δεν καλύπτει τα απαιτούμενα προς καθαρισμό 56.120 συνολικά τετραγωνικά μέτρα του ..., διότι εάν υπολογίσουμε τα συνολικά τ.μ. από αυτά που δηλώνει συναρτήσει των τεχνικών προδιαγραφών της διακήρυξης προκύπτουν: Για Δευτέρα - Παρασκευή: ... 50.034,51 τ.μ. με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα συνολικά τ.μ. βάσει διακήρυξης ... Για Σάββατο- Κυριακή- Αργία ... 48.885,12 τ.μ. ... με αποτέλεσμα να υπολείπονται από τα συνολικά τ.μ. βάσει διακήρυξης. Εφόσον, **λοιπόν**, η ως άνω εταιρεία δεν προέβη σε ορθό υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων, η προσφορά της είναι απορριπτέα.» είναι αβάσιμοι, παραπλανητικοί και έωλοι, καθόσον ο αναγραφόμενος στην οικονομική προσφορά αριθμός των τετραγωνικών μέτρων ανά εργαζόμενο μαζί με τη λέξη "περίπου" δεν είναι εσφαλμένος».

46. Επειδή, από την επισκόπηση του φακέλου της υπόθεσης, τους εκατέρωθεν προβαλλόμενους ισχυρισμούς και το κανονιστικό πλαίσιο της οικείας διακήρυξης, προκύπτει ότι εν προκειμένω, ως και ανωτέρω εκτέθηκε για άλλη συμμετέχουσα εταιρεία- και η προσφορά της παρεμβαίνουσας «...» ως προς την απαίτηση του προσδιορισμού των τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού ανά άτομο έχει διατυπωθεί ασαφώς. Και τούτο διότι αφενός σύμφωνα με τα όσα ορθώς ισχυρίζεται η πρώτη προσφεύγουσα στο σχετικό λόγο έχει εσφαλμένως συμπεριλάβει τους δύο επόπτες στον αριθμό των ατόμων που θα παρέχουν υπηρεσίες καθαρισμού με αποτέλεσμα να αποβαίνει εν τέλει εσφαλμένος και ο υπολογισμός των τετραγωνικών μέτρων προς καθαρισμό που αναλογούν σε κάθε άτομο τις καθημερινές ημέρες καθώς και τα σαββατοκύριακα και τις αργίες, και αφετέρου σε κάθε περίπτωση κατά τη διατύπωση της της κατατεθείσας προσφοράς της (την οποία δεν αμφισβητεί) ο προσδιορισμός δεν είναι ακριβής, αλλά έχει δηλωθεί με κάποια αβέβαιη απόκλιση περιλαμβάνοντας την λέξη «περίπου». Εν όψει αυτού και με δεδομένα όσα αναλυτικά ανωτέρω εκτέθηκαν στη σκέψη 50 περί του χειρισμού εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής σε περίπτωση που εντοπισθεί ασάφεια στην προσφορά, στην προκειμένη περίπτωση θα έπρεπε κατ' ελάχιστον να έχει διευκρινισθεί από την συμμετέχουσα εταιρεία κατόπιν σχετικής πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής ο προσδιορισμός των τετραγωνικών μέτρων ανά άτομο. Κατά τούτο έσφαλε η αναθέτουσα αρχή ιδίως στο μέτρο που παρέλειψε να «θεραπεύσει» την διαφαινόμενη πλημμέλεια της προσφοράς δια της κλήσης προς παροχή διευκρινίσεων και για το λόγο αυτό ο εξεταζόμενος ισχυρισμός του προσφεύγοντος θα πρέπει να γίνει δεκτός.

47. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με τους λοιπούς λόγους της προσφυγής της στρέφεται ξανά κατά της αποδοχής της προσφοράς της «...» πλην όμως η εξέτασή τους παρέλκει ως αλυσιτελής, καθόσον η προσφορά της

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

παρεμβαίνουσας κρίθηκε απορριπτέα και η προσβαλλόμενη πράξη ακυρωτέα σύμφωνα με την παραπάνω σκέψη της παρούσης.

48. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με τον πέμπτο λόγο προσφυγής βάλλει κατά της οικονομικής προσφοράς της «...» και συγκεκριμένα ισχυρίζεται τα κάτωθι περί του μη νόμιμου υπολογισμού του εργατικού κόστους εκ μέρους της ως άνω εταιρείας (και ήδη παρεμβαίνουσας):

Ο σχετικός ισχυρισμός έχει αναλυτικά ως εξής:

«Σύμφωνα, με το αρχείο με τίτλο «*ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ-signed*» της οικονομικής προσφοράς της η εν λόγω εταιρεία έχει υπολογίσει το εργατικό κόστος των καθαριστών βάσει των εξής ατόμων πλήρους απασχόλησης :

Υπολογίζουμε τα ισοδύναμα άτομα 8ωρης απασχόλησης
Δευτέρα - Παρασκευή 81 άτομα X 7,5 ώρες X 5 ημέρες = 3037,5 ώρες
Σα-Κυ & Αργίες: 41 άτομα X 7,5 ώρες X 2 ημέρες = 615 ώρες

Σύνολο ωρών εβδομαδιαίως : $3037,50 + 615 = 3652,50$ ώρες / 40 ώρες =
91,3 άτομα

Ωστόσο, από την διαίρεση των συνολικών εβδομαδιαίων ωρών, τα ισοδύναμα άτομα 8ωρης απασχόλησης που προκύπτουν ανέρχονται σε 3.652,50 συνολικές ώρες / 40 ώρες =91,3125 άτομα, τα οποία με στρογγυλοποίηση στο δεύτερο δεκαδικό διαμορφώνονται σε 91,31 άτομα και όχι σε 91,3 άτομα που υπολογίζει εσφαλμένα. Η πλημμέλεια αυτή οδηγεί στον μη νόμιμο υπολογισμό του συνόλου του εργατικού κόστους των καθαριστών, καθότι επηρεάζει όλα τα επιμέρους επιπρόσθετα κόστη.

Προς απόδειξη αυτού παραθέτουμε κάτωθι την ανάλυση του εργατικού κόστους, όπως αυτή προκύπτει βάσει των ορθών ατόμων πλήρους απασχόλησης σε συνάρτηση του τρόπου υπολογισμού που ακολουθεί η εν λόγω εταιρεία :

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

Μικτές αποδοχές προσωπικού με ημερομίσθιο (καθαριστές) 91,31 άτομα X 26 ημερομίσθια X 29,04 € X 12 μήνες = 827.312,43 € αντί του ποσού των 827.221,82 € που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει

Επιπλέον κόστος Νύχτας Δεν διαφοροποιείται και ανέρχεται σε 6.359,76 €

Επιπλέον κόστος Κυριακής – Αργίας Δεν διαφοροποιείται και ανέρχεται σε 59.271,55 €

Σύνολο ετήσιων μικτών αποδοχών καθαριστών :827.312,43 € + 6.359,76 € + 59.271,55 € = 892.943,74 € αντί του ποσού των 892.853,13 € (*) που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει.

(*) το εν λόγω ποσό εμφανίζεται στο εδάφιο «Τακτικό Ημερομίσθιο» όπου υπολογίζεται το μικτό ημερομίσθιο βάσει του οποίου στην συνέχεια υπολογίζονται και όλα τα υπόλοιπα επιπρόσθετα κόστη (Δώρα, Επίδομα Αδείας και Κόστος κάλυψης κανονικής αδείας).

Στο εδάφιο «Σύνολο ετήσιων μικτών αποδοχών καθαριστών» το ποσό που δηλώνει ύψους 892.953,13 € είναι εσφαλμένο, δεν προκύπτει από πουθενά και δεν χρησιμοποιείται για κανέναν άλλο υπολογισμό.

Τακτικό Ημερομίσθιο για τους καθαριστές

892.943,74 € / 12 μήνες / 26 ημερομίσθια = 2.862,00 € αντί του ποσού των 2.861,71 € που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει

Δώρο Χριστουγέννων

25 ημερομίσθια X 2.862,00 € X 1,04166 = 74.530,77 € έτος αντί του ποσού των 74.523,19 € που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει

Δώρο Πάσχα 15 ημερομίσθια X 2.862,00 € X 1,04166 = 44.718,46 € έτος αντί του ποσού των 44.713,91 € που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

Κόστος επιδόματος αδείας 13 ημερομίσθια X 2.862,00 € = 37.206,00 € αντί του ποσού των 37.202,21 € που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει

Κόστος αντικαταστατών εργαζομένων σε κανονική άδεια (892.943,74 € + 37.206,00 € + 74.530,77 € + 4.718,46 €) X 1/12 X 25,5/26 (*)=85.768,19 € αντί του ποσού των 82.264,53 € που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει
(*) βάσει του σύννομου τρόπου υπολογισμού που παρουσιάσαμε στον ανωτέρω 4^ο λόγο

Κόστος αποζημίωσης αδείας αντικαταστατών (*) 85.768,19 X 1/12 (*) = 7.147,35 € αντί του ποσού των 6.581,16 € που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει

(*) βάσει του σύννομου τρόπου υπολογισμού που παρουσιάσαμε στον ανωτέρω 4^ο λόγο

Συμπερασματικά, από τα παραπάνω οι πάσης φύσεως αποδοχές των καθαριστών ανέρχονται σε :

892.943,74 € + 37.206,00 € + 74.530,77 € + 44.718,46 € + 85.768,19 € + 7.147,35 € = 1.142.314,51 € ετησίως αντί του ποσού των 1.138.138,13 € που η εν λόγω εταιρεία έχει εσφαλμένα υπολογίσει

Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι υπολογίζει με λιγότερα άτομα το εργατικό κόστος των καθαριστών, με αποτέλεσμα να υπολείπεται από τον υπολογισμό του εργατικού κόστους βάσει των ορθών ατόμων που προκύπτουν από τις διατάξεις της διακήρυξης, καθιστά την οικονομική προσφορά της μη νόμιμη

και απορριπτέα από τον διαγωνισμό. Κατόπιν τούτου και για τον παρόντα λόγο, η προσβαλλόμενη απόφαση που δέχθηκε προσφορά, που υπολείπεται του νομίμου εργατικού κόστους πρέπει να ακυρωθεί».

49. Επειδή, η «...» προς αντίκρουση του ανωτέρω ισχυρισμού της πρώτης προσφεύγουσας με την κατατεθείσα παρέμβασή της ισχυρίζεται τα κάτωθι:

«Αβάσιμος και αναληθής ισχυρισμός της προσφεύγουσας εταιρείας «...» περί δήθεν πλημμελούς σύνταξης της οικονομικής προσφοράς της εταιρείας μας ως προς τον αριθμό ατόμων πλήρους απασχόλησης - Έχουμε υπολογίσει και δηλώσει συνολικά τον ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό ατόμων πλήρους απασχόλησης, 93,93 άτομα, όπως ακριβώς απαιτεί η διακήρυξη επί ποινή απόρριψης προσφοράς.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 «Κριτήριο Ανάδειξης Αναδόχου - Κατάρτιση της Οικονομικής Προσφοράς» του Παραρτήματος Β σελίδα 56-57 της διακήρυξης ορίζεται επί λέξει το κάτωθι: «1. άρθρο 6, παραγρ. 1.β.] : Ως κριτήριο κατακύρωσης του διαγωνισμού, ορίζεται η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά με βάση την τιμή. Για την κατάθεση της προβλεπόμενης οικονομικής προσφοράς μέσω του Συστήματος (ΕΣΗΔΗΣ), θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το τίμημα της προσφοράς κάθε υποψήφιου αναδόχου θα δοθεί με μια και μοναδική τιμή για την παροχή της υπηρεσίας καθαριότητας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Παραρτήματος «Γ» της παρούσας. Στο προβλεπόμενο πεδίο της οικονομικής προσφοράς του διαγωνισμού στο Σύστημα (ΕΣΗΔΗΣ) θα αναγραφεί η προσφερόμενη τιμή που αντιστοιχεί στη συνολική μηνιαία δαπάνη για τις ζητούμενες υπηρεσίες καθαριότητας σε Ευρώ (€) με ανάλυση μέχρι και δύο δεκαδικά ψηφία. Στην τιμή θα περιλαμβάνονται οι τυχόν υπέρ τρίτων κρατήσεις, ως και κάθε άλλη επιβάρυνση, εκτός από τον αναλογούντα ΦΠΑ για την παρεχόμενη υπηρεσία στον τόπο και με τον τρόπο που προβλέπονται από την παρούσα διακήρυξη. Ο ΦΠΑ βαρύνει την

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

Υπηρεσία. Παράλληλα, σε ξεχωριστά έγγραφα, σε μορφή αρχείου .pdf, τα οποία θα είναι ψηφιακά υπογεγραμμένα και τα οποία θα επισυναφθούν ως επιπλέον δικαιολογητικά εντός του (υπο)φακέλου της οικονομικής προσφοράς, θα αναλυθεί το ανωτέρω κόστος σύμφωνα με τα υποδείγματα της Προσθήκης «2» και «3» του Παραρτήματος «B» της διακήρυξης. Διευκρινίζεται ότι είναι υποχρεωτική η υποβολή ξεχωριστού αρχείου .pdf, με την ανάλυση της οικονομικής προσφοράς για κάθε υπόδειγμα Προσθήκης «2» και «3» του Παραρτήματος «B» της διακήρυξης. Για την ορθή συμπλήρωση των στοιχείων των Πινάκων «A» και «B» Προσθήκης «2» Παραρτήματος «B» της διακήρυξης επισημαίνονται τα κάτωθι :α. Συμπληρώνονται χωρίς να τροποποιηθεί η μορφή τους και σύμφωνα με την κείμενη εργατική νομοθεσία. β. Μικρότερος προσφερόμενος αριθμός εργαζομένων και λιγότερες ώρες εργασίας από τα απαιτούμενα στην τεχνική προδιαγραφή του Παραρτήματος «Γ», επιφέρει απόρριψη της προσφοράς. Στο Παράρτημα «Γ» μεταξύ άλλων αναφέρεται και ο αριθμός των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στη συμφωνία πλαίσιο, ως φυσική παρουσία καθώς και η αναγωγή αυτού σε αριθμό εργαζομένων πλήρους απασχόλησης (40 ώρες/εβδομάδα) -ήτοι 93,93 άτομα- βάσει της οποίας θα υπολογισθούν τα απαιτούμενα σχετικά πεδία. γ. Για τον υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού ανά άτομο λαμβάνονται υπόψη τα άτομα ως φυσική παρουσία. δ. Για τον υπολογισμό των εργοδοτικών (ασφαλιστικών) εισφορών λαμβάνονται υπόψη οι κατά περίπτωση συντελεστές στους οποίους υπάγονται οι εργαζόμενοι....». Άλλωστε η Αναθέτουσα Αρχή με τις υπ' αριθμ. πρωτ. Φ. Φ.831/2695/Σ.793 διευκρινίσεις της υπ' αριθμ ... διακήρυξης ανέφερε επί λέξει τα κάτωθι: «Ερώτημα 13ο : Παρακαλούμε όπως μας διευκρινίσετε αν ο επόπτης-ες συμπεριλαμβάνονται στα 93,93 άτομα. Απάντηση: Στον αριθμό των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης περιλαμβάνονται και οι επόπτες.» Εν προκειμένω, η εταιρεία δήλωσε και υπολόγισε στον τρόπο ανάλυσης της οικονομικής της προσφοράς 91,3 άτομα καθαριστές πλήρους απασχόλησης και 2,63 άτομα επόπτες για την εκτέλεση του υπό ανάθεση έργου, ήτοι συνολικά $91,3 + 2,63 = 93,93$ άτομα πλήρους

απασχόλησης, όπως ακριβώς ορίζει επί ποινή αποκλεισμού η διακήρυξη. Επομένως, η υποβληθείσα οικονομική προσφορά μας καλύπτει συμμορφώνεται πλήρως με τα επί ποινή αποκλεισμού ζητούμενα εκ της διακηρύξεως, τις διατάξεις της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας και για το λόγο αυτό η σχετική αιτίαση της προσφεύγουσας εταιρείας «...» είναι αβάσιμη, παράνομη και αναληθής, ερειδόμενη σε εσφαλμένη προϋπόθεση και για το λόγο αυτό θα πρέπει να απορριφθεί η υπό κρίση προσφυγή κατά το μέρος που βάλλει κατά της προσφοράς της εταιρείας μας».

50. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή προς αντίκρουση του ανωτέρω πέμπτου λόγου που προβάλλει η πρώτη προσφεύγουσα προς το σκοπό της απόρριψης της προσφοράς της «...» αναφέρεται στο έγγραφο των απόψεών της στα εξής:

«Όσον αφορά στον 5^ο λόγο της Προσφυγής κατά του 4^{ου} μειοδότη «...» λόγω μη νόμιμου υπολογισμού του εργατικού κόστους των καθαριστών διότι υπολογίζεται με λιγότερα άτομα πλήρους απασχόλησης, απορρίπτεται ως αβάσιμος και έωλος για τους κατωτέρω λόγους: (α) Στην παρ. 2 του άρθρου 2 του Παραρτήματος «Β» της ... καθορίζονται ρητώς και με σαφήνεια τα ακόλουθα:

«2. Για την κατάθεση της προβλεπόμενης οικονομικής προσφοράς μέσω του Συστήματος (ΕΣΗΔΗΣ), θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το τίμημα της προσφοράς κάθε υποψήφιου αναδόχου θα δοθεί με μια και μοναδική τιμή για την παροχή της υπηρεσίας καθαριότητας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Παραρτήματος «Γ» της παρούσας. Στο προβλεπόμενο πεδίο της οικονομικής προσφοράς του διαγωνισμού στο Σύστημα (ΕΣΗΔΗΣ) θα αναγραφεί η προσφερόμενη τιμή που αντιστοιχεί στη συνολική μηνιαία δαπάνη για τις ζητούμενες υπηρεσίες καθαριότητας σε Ευρώ (€) με ανάλυση μέχρι και δύο δεκαδικά ψηφία. Στην τιμή θα περιλαμβάνονται οι τυχόν υπέρ τρίτων κρατήσεις, ως και κάθε άλλη επιβάρυνση, εκτός από τον αναλογούντα ΦΠΑ

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

για την παρεχόμενη υπηρεσία στον τόπο και με τον τρόπο που προβλέπονται από την παρούσα διακήρυξη. Ο ΦΠΑ βαρύνει την Υπηρεσία.»

(β) Νομολογιακά έχει κριθεί ότι, όταν στην διακήρυξη, η οποία θεσπίζει το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού και θέτει τις συναφείς υποχρεώσεις των διαγωνιζομένων, δεν υπάρχει κανόνας που να κωλύει την έκφραση ποσών με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων κατά την κατάρτιση από τους διαγωνιζομένους της οικονομικής προσφοράς τους και δη είτε πρόκειται για ενδιάμεσο υπολογισμό είτε πρόκειται για το τελικό εξαγόμενο των υπολογισμών που περιέχονται σ' αυτήν (ΣΤΕ 3439/2014, ΑΕΠΠ 1644/2020, ΑΕΠΠ 593,594/2021) -τούτο δεν απαγορεύεται (ΑΕΠΠ 1580/2021). Κατ' αναλογία, δεν απαγορεύεται και η στρογγυλοποίηση με ακρίβεια ενός δεκαδικού ψηφίου. (γ) Εκ των ανωτέρω, συνάγεται ότι η στρογγυλοποίηση τιμών με ακρίβεια ενός δεκαδικού ψηφίου κατά τον υπολογισμό είναι επιτρεπτή και σύμφωνη με τη διακήρυξη ... και δεν δύναται να οδηγήσει σε απόρριψη της προσφοράς. (δ) Σύμφωνα με την προσφεύγουσα ο μη νόμιμος υπολογισμός έγκειται στο γεγονός ότι *«από την διαίρεση των συνολικών εβδομαδιαίων ωρών, τα ισοδύναμα άτομα θωρης απασχόλησης που προκύπτουν ανέρχονται σε 3.652,50 συνολικές ώρες / 40 ώρες = 91,3125 άτομα, τα οποία με στρογγυλοποίηση στο δεύτερο δεκαδικό διαμορφώνονται σε 91,31 άτομα και όχι σε 91,3 άτομα που υπολογίζει εσφαλμένα»*. Υπόψη ισχυρισμός είναι αυθαίρετος και αβάσιμος διότι τούτο προβλέπεται από την παρ. 2 του άρθρου 2 του Παραρτήματος «Β» της Δ...».

51. Επειδή, υστέρα από την επισκόπηση του ηλεκτρονικού φακέλου της εξεταζόμενης υπόθεσης, των εκατέρωθεν προβαλλόμενων ισχυρισμών και του κανονιστικού πλαισίου του διαγωνισμού προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα ως προς τον ανωτέρω πέμπτο προβαλλόμενο ισχυρισμό για την απόρριψη της προσφοράς της εταιρείας «...» και ήδη παρεμβαίνουσας: Το αρ. 6 της οικείας Διακήρυξης με τίτλο «οικονομική προσφορά» ορίζει ότι:

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

«Ο (υπο)φάκελος «Οικονομική Προσφορά» περιλαμβάνει την οικονομική προσφορά του συμμετέχοντος στο διαγωνισμό, ήτοι τα απαιτούμενα από τη διακήρυξη οικονομικά στοιχεία και θα πρέπει να έχει συνταχθεί με σαφήνεια, επί ποινή απορρίψεως, σύμφωνα με τις ακόλουθες προβλέψεις : α. Οι τιμές που περιλαμβάνονται στην οικονομική προσφορά, θα πρέπει να δίνονται σε ευρώ (€), ενώ θα περιλαμβάνουν το σύνολο των επιβαρύνσεων (έξοδα φόρτωσης και μεταφοράς χρηματοοικονομικά έξοδα κλπ, προβλεπόμενοι φόροι, δασμοί, ασφάλιστρα, νόμιμες κρατήσεις, τυχόν τραπεζικά έξοδα σε περίπτωση εμβάσματος στο εξωτερικό τυχόν έξοδα εργαστηριακών εξετάσεων και χημικών αναλύσεων και ελέγχων, καθώς και άλλες σχετικές δαπάνες). β. Η προσφερόμενη τιμή πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια από την οικονομική προσφορά και πρέπει να είναι διαμορφωμένη σύμφωνα με όσα ζητούνται από την παρούσα διακήρυξη και ειδικότερα τα καθοριζόμενα στο άρθρο 2 των Ειδικών Όρων (Παράρτημα «B»). γ. Η αναγραφή της τιμής θα γίνεται μέχρι δύο (2) δεκαδικά ψηφία. δ. Προσφορές με τις οποίες δε δίδονται τιμές σε ευρώ (€) ή καθορίζεται μ' αυτές σχέση του ευρώ (€) προς ξένο νόμισμα, απορρίπτονται ως απαράδεκτες. ε. Προσφορές που θέτουν όρο αναπροσαρμογής της τιμής, απορρίπτονται ως απαράδεκτες». Επιπλέον, στο αρ. 2 παρ. 2 του Παραρτήματος Β' της ανωτέρω Διακήρυξης προβλέπεται ότι «Για την κατάθεση της προβλεπόμενης οικονομικής προσφοράς μέσω του Συστήματος (ΕΣΗΔΗΣ), θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το τίμημα της προσφοράς κάθε υποψήφιου αναδόχου θα δοθεί με μια και μοναδική τιμή για την παροχή της υπηρεσίας καθαριότητας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Παραρτήματος «Γ» της παρούσας. Στο προβλεπόμενο πεδίο της οικονομικής προσφοράς του διαγωνισμού στο Σύστημα (ΕΣΗΔΗΣ) θα αναγραφεί η προσφερόμενη τιμή που αντιστοιχεί στη συνολική μηνιαία δαπάνη για τις ζητούμενες υπηρεσίες καθαριότητας σε Ευρώ (€) με ανάλυση μέχρι και δύο δεκαδικά ψηφία. Στην τιμή θα περιλαμβάνονται οι τυχόν υπέρ τρίτων κρατήσεις, ως και κάθε άλλη επιβάρυνση, εκτός από τον αναλογούντα ΦΠΑ για την παρεχόμενη υπηρεσία στον τόπο και με τον τρόπο που προβλέπονται

από την παρούσα διακήρυξη. Ο ΦΠΑ βαρύνει την Υπηρεσία». Από την ανωτέρω διατύπωση της Διακήρυξης τόσο στο κυρίως Μέρος αυτής όσο και στο Παράρτημά της, προκύπτει ότι περιλαμβάνει ρητή διατύπωση περί του αριθμού των δεκαδικών ψηφίων, μέχρι του οποίου μπορεί να φτάσει η στρογγυλοποίηση της προσφερόμενης τιμής για τις υπηρεσίες καθαριότητας, ήτοι τα δύο δεκαδικά ψηφία. Κατά τούτο, σε περίπτωση που από τους υπολογισμούς του οικονομικού φορέα για τον υπολογισμό π.χ. του εργατικού κόστους προκύπτει ποσό με μεγάλο αριθμό δεκαδικών ψηφίων, η στρογγυλοποίηση δύναται να φτάσει έως τα δύο δεκαδικά ψηφία, προς εξασφάλιση μεγαλύτερης ακρίβειας στο τελικώς προκύπτον ποσό. Στην προκειμένη περίπτωση η «...», όπως αποτυπώνεται στο αρχείο που προσκομίζει στην οικονομική προσφορά της με τίτλο «*ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ-signed*» έχει υπολογίσει το εργατικό κόστος των καθαριστών βάσει 91,3 ατόμων πλήρους απασχόλησης, με στρογγυλοποίηση του πηλίκου που προκύπτει (91,3125) φτάνοντας μέχρι το ένα δεκαδικό ψηφίο, σε αντίθεση με τη ρητή πρόβλεψη της Διακήρυξης, κατά την οποία η στρογγυλοποίηση θα έπρεπε να σταματήσει στα δύο δεκαδικά ψηφία, και άρα να προκύψει τελικά αριθμός ατόμων 91,31. Επισημαίνεται ότι με τις αποφάσεις της ΑΕΠΠ, τις οποίες επικαλείται η αναθέτουσα προς υποστήριξη του ισχυρισμού της ότι «κατ' αναλογία δεν απαγορεύεται και η στρογγυλοποίηση με ακρίβεια ενός δεκαδικού ψηφίου», πρώτον δεν έχει κριθεί ότι είναι επιτρεπτή η στρογγυλοποίηση σε ακρίβεια ενός δεκαδικού ψηφίου και επιπλέον αφορούν περιπτώσεις στις οποίες στη διακήρυξη δεν περιλαμβάνεται κανόνας περί του αριθμού δεκαδικών ψηφίων, έως του οποίου μπορούν να φτάνει η στρογγυλοποίηση. Κατά τα ανωτέρω, η εν προκειμένω εσφαλμένη στρογγυλοποίηση του αριθμού των καθαριστών, όπως ορθώς ισχυρίζεται και υπολογίζει η πρώτη προσφεύγουσα έχει οδηγήσει κατ' ακολουθίαν και σε εσφαλμένο υπολογισμό του εργατικού κόστους, καθόσον έχει ληφθεί υπ' όψη τιμή (αριθμός καθαριστών) λιγότερο

ακριβής, από ότι θα έπρεπε, αντιθέτως προς τα όσα ορίζει το κανονιστικό πλαίσιο της Διακήρυξης. Ο δε ισχυρισμός της παρεμβαίνουσας σύμφωνα με τον οποίο δήλωσε και υπολόγισε στον τρόπο ανάλυσης της οικονομικής της προσφοράς συνολικά 93,93 άτομα πλήρους απασχόλησης, ήτοι 91,3 άτομα καθαριστές πλήρους απασχόλησης και 2,63 άτομα επόπτες για την εκτέλεση του υπό ανάθεση έργου, δεν ευσταθεί προς αντίκρουση του ανωτέρω ισχυρισμού της προσφεύγουσας, καθόσον όπως και η ίδια συνομολογεί, στο άθροισμα έχει ήδη υπολογισθεί εσφαλμένα ο αριθμός των καθαριστών με στρογγυλοποίηση ενός δεκαδικού ψηφίου. Επομένως, ο σχετικός λόγος θα πρέπει να γίνει δεκτός στο μέτρο που έχει υπολογισθεί με μικρότερη ακρίβεια δεκαδικών ψηφίων ο αριθμός των καθαριστών και κατά συνέπεια συμπάρεσυρε κατά τούτο και το εργατικό κόστος σε μη ορθό, τελικά, υπολογισμό.

52. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με τους λοιπούς λόγους της προσφυγής της στρέφεται ξανά κατά της αποδοχής της προσφοράς της «...», πλην όμως η εξέτασή τους παρέλκει ως αλυσιτελής, καθόσον η προσφορά της παρεμβαίνουσας κρίθηκε απορριπτέα και η προσβαλλόμενη πράξη ακυρωτέα σύμφωνα με την παραπάνω σκέψη της παρούσης.

53. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με τον έκτο λόγο προσφυγής βάλλει κατά της οικονομικής προσφοράς της «...» και συγκεκριμένα ισχυρίζεται τα κάτωθι περί του εσφαλμένου υπολογισμού των τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού ανά άτομο εκ μέρους της ως άνω εταιρείας (και ήδη παρεμβαίνουσας):

Ο σχετικός ισχυρισμός έχει αναλυτικά ως εξής:

«Σύμφωνα με την Προσθήκη «3» του Παραρτήματος «Γ» της διακήρυξης, τα προς καθαρισμό συνολικά τετραγωνικά μέτρα του έργου ανέρχονται σε 56.120 τ.μ..

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

Επίσης, σύμφωνα με την Προσθήκη «2» του Παραρτήματος «Γ» το συνολικό πλήθος των εργαζομένων ανά ημέρα εργασίας ανέρχεται σε 83 άτομα Δευτέρα - Παρασκευή για όλες τις βάρδιες και 43 άτομα Σάββατο - Κυριακή - Αργία για όλες τις βάρδιες, από τα οποία προκύπτουν τα συνολικά απαιτούμενα άτομα φυσική παρουσία, ήτοι:

$(83 \text{ άτομα} \times 5 \text{ ημέρες/εβδομάδα} + 43 \text{ άτομα} \times 2 \text{ ημέρες/εβδομάδα}) / 5 \text{ ημέρες} = 100,2 \text{ άτομα}$, δηλαδή 101 εργαζόμενοι φυσική παρουσία πενθήμερης απασχόλησης με κυλιόμενο ωράριο.

Ωστόσο, στα συνολικά 101 άτομα εκτός των καθαριστών συμπεριλαμβάνονται και οι επόπτες, οι οποίοι δεν θα παρέχουν υπηρεσίες καθαρισμού αλλά θα διεκπεραιώνουν τον έλεγχο και συντονισμό των εργαζομένων του συνεργείου καθαριότητας καθόλη τη διάρκεια της εβδομάδας (Δευτέρα - Κυριακή), όπως ορίζεται στο εδάφιο (25) της παρ. «Προσωπικό του αναδόχου» του Παραρτήματος «Γ» (σελ. Γ-6).

Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός των απαιτούμενων καθαριστών με φυσική παρουσία αφαιρώντας τους επόπτες είναι ο εξής :

Δευτέρα - Παρασκευή για όλες τις βάρδιες : 83 συνολικά άτομα - 2 επόπτες = 81 καθαριστές ημερησίως

Σάββατο - Κυριακή - Αργία για όλες τις βάρδιες : 43 συνολικά άτομα - 2 επόπτες = 41 καθαριστές ημερησίως

Οπότε τα απαιτούμενα άτομα φυσική παρουσία πενθήμερης απασχόλησης με κυλιόμενο ωράριο ανέρχονται σε : $(81 \text{ άτομα} \times 5 \text{ ημέρες/εβδομάδα} + 41 \text{ άτομα} \times 2 \text{ ημέρες/εβδομάδα}) / 5 \text{ ημέρες} = 97,4 \text{ άτομα}$, δηλαδή 98 άτομα.

Συνεπώς, από τα παραπάνω τα τετραγωνικά μέτρα ανά εργαζόμενο που θα παρέχει υπηρεσίες καθαρισμού αντιστοιχούν σε: 56.120 συνολικά τ.μ. / 98 άτομα φυσικής παρουσίας = 572,65 τ.μ. ανά εργαζόμενο

Εν αντιθέσει, με τον ανωτέρω ορθό υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων που αντιστοιχούν ανά εργαζόμενο, βάσει των τεχνικών προδιαγραφών της

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

διακήρυξης, η εν λόγω εταιρεία τα υπολογίζει όλως εσφαλμένα, αφού στο αρχείο με τίτλο «1_Έντυπο Οικονομικής Προσφοράς» της προσφοράς της δηλώνει τα εξής :

5	Τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο:	555,64
---	---	--------

Ωστόσο, τα 555,64 τ.μ. καθαρισμού ανά άτομο που δηλώνει είναι όλως εσφαλμένα, διότι καταφανέστατα υπολείπονται από τα 572,65 τ.μ. ανά εργαζόμενο που παραθέσαμε ανωτέρω βάσει των διατάξεων της διακήρυξης και πιο συγκεκριμένα υπολείπονται κατά $572,65 \text{ τ.μ.} - 555,64 \text{ τ.μ.} = 17,01 \text{ τ.μ.}$ ανά εργαζόμενο.

Επιπρόσθετα, ακόμα και εάν υπολογίσουμε τα συνολικά τ.μ. από αυτά που δηλώνει συναρτήσει των τεχνικών προδιαγραφών της διακήρυξης, συνάγεται το συμπέρασμα ότι σε ουδεμία περίπτωση καλύπτει τα απαιτούμενα προς καθαρισμό 56.120 συνολικά τετραγωνικά μέτρα του ... και αναλυτικότερα: $98 \text{ συνολικά καθαριστές} \times 555,64 \text{ τ.μ. ανά άτομο} = 54.452,72 \text{ συνολικά τ.μ.}$, τα οποία υπολείπονται από τα συνολικά τ.μ. βάσει διακήρυξης κατά $56.120 \text{ τ.μ.} - 54.452,72 \text{ τ.μ.} = 1.667,28 \text{ τ.μ.}$

Από τους ανωτέρω όρους της διακήρυξης συνάγεται ρητώς ότι οι διαγωνιζόμενοι όφειλαν επί ποινή αποκλεισμού να αναφέρουν στην προσφορά τους μεταξύ άλλων τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο. Η ως άνω απαίτηση της διακήρυξης απαιτεί την αναφορά του ορθού αριθμού των τετραγωνικών μέτρων, άλλως θα ετίθετο εκποδών η ίδια η απαίτηση.

Εφόσον, η ως άνω εταιρεία δεν προέβη σε ορθό υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων, η προσφορά της είναι απορριπτέα, διότι κατά τα κριθέντα αυτή καθ' εαυτή η μη ορθή συμπλήρωση των τετραγωνικών μέτρων ανά άτομο αποτελεί λόγο απόρριψης της προσφοράς (Α.Ε.Π.Π. 806/2021 - σκ. 12)».

54. Επειδή, η «...» προς αντίκρουση του ανωτέρω ισχυρισμού της πρώτης προσφεύγουσας υποστηρίζει στην παρέμβασή της τα κατωτέρω:

«Με τον έκτο λόγο της υπό κρίση προσφυγής της που στρέφεται κατά της νομιμότητας της προσφοράς της εταιρείας μας, η εταιρεία ... ζητά τον αποκλεισμό της εταιρείας μας από τη διαγωνιστική διαδικασία λόγω δήθεν μη ορθής συμπλήρωσης του Πίνακα Ανάλυσης κατ' άρθρο 68 του ν. 3863/2010 ως προς το πεδίο «Τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο». Ειδικότερα, η προσφεύγουσα εταιρεία ισχυρίζεται ότι η εταιρεία μας μη νόμιμα υπολόγισε τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο σε 555,64, ενώ το ορθό κατ' αυτήν είναι 572,65 τ.μ. ανά άτομο. Καταρχάς, ο λόγος προβάλλεται αλυσιτελώς, διότι ακόμα και αν υποτεθεί ότι ήταν ορθά τα αναφερόμενα από την προσφεύγουσα, δεν υπάρχει οποιαδήποτε συνέπεια στη νομιμότητα της προσφοράς μας. Όπως συνομολογεί και η προσφεύγουσα, σύμφωνα με την Προσθήκη 3 στο Παράρτημα Γ της Διακήρυξης, τα τετραγωνικά μέτρα προς καθαρισμό του Νοσοκομείου ανέρχονται συνολικά σε 56.120. Επιπλέον, όπως επίσης, συνομολογεί η προσφεύγουσα από την Προσθήκη 2 στο Παράρτημα Γ της Διακήρυξης, προκύπτει ότι για την εκτέλεση της υπό ανάθεση σύμβασης θα απαιτηθούν 101 εργαζόμενοι σε φυσική παρουσία. Επομένως, ορθά η εταιρεία μας υπολόγισε ότι ανά άτομο αντιστοιχούν 555,64 τ.μ. (= 56.120 τ.μ. / 101 άτομα). Ορθά, περαιτέρω, συμπλήρωσε την αντίστοιχη στήλη του Πίνακα Α του Εντύπου Οικονομικής Προσφοράς της (σύμφωνα με την Προσθήκη 2 στο Παράρτημα Β της Διακήρυξης), ο οποίος υπ' αρ. α/α 1 περιλάμβανε το πεδίο «Αριθμός εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο» και η υπ' αρ. α/α 5 το πεδίο «Τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο». Από κανέναν όρο της Διακήρυξης ή της Προσθήκη 2 στο Παράρτημα Β της Διακήρυξης δεν προκύπτει ότι για τον υπολογισμό των τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού ανά άτομο θα έπρεπε να αφαιρεθούν από τον αριθμό εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο οι επόπτες, όπως

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

αβάσιμα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα. Σε κάθε περίπτωση, το κρίσιμο εν προκειμένω είναι ότι η εταιρεία μας έχει υπολογίσει ορθά τόσο τα απαιτούμενα συνολικά τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού (56.120 τ.μ.) όσο και τον απαιτούμενο αριθμό φυσικών προσώπων που θα απασχοληθούν για την εκτέλεση του έργου (101 φυσικά πρόσωπα), με αποτέλεσμα να μην υφίσταται καμία επί της ουσίας απόκλιση από τους υπολογισμούς της προσφεύγουσας, πέραν του τυπικού τρόπου υπολογισμού των τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού που αντιστοιχούν ανά εργαζόμενο. Σε κάθε περίπτωση, η απόκλιση αυτή, η οποία δεν είναι ουσιώδης, δεν δύναται να οδηγήσει σε αποκλεισμό της εταιρείας μας, παρά μόνο, σε περίπτωση που κριθεί ότι χρήζει αποσαφήνισης ή συμπλήρωσης, σε υποχρέωση της Αναθέτουσας Αρχής να ζητήσει από την εταιρεία μας τη σχετική διευκρίνιση, σύμφωνα με το άρθρο 102 του ν. 4412/2016, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, κατά τα προαναφερθέντα. Για τους λόγους αυτούς, ζητούμε να απορριφθεί και ο έκτος λόγος που στρέφεται κατά της νομιμότητας της προσφοράς της εταιρείας μας».

55. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή στις κατατεθείσες απόψεις της ισχυρίζεται τα κάτωθι προς απόρριψη του ως άνω έκτου λόγου, που προβάλλει η πρώτη προσφεύγουσα κατά της προσφοράς της «...»:

«Όσον αφορά στον 6^ο λόγο της Προσφυγής κατά του 5^{ου} μειοδότη «...» λόγω μη ορθού υπολογισμού τετραγωνικών μέτρων, απορρίπτεται ως αβάσιμος και έωλος για τους κατωτέρω λόγους: (α) Στην παρ. 4.β. του άρθρου 2 του Παραρτήματος «Β» της ... καθορίζονται ρητώς και με σαφήνεια, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: *«Μικρότερος προσφερόμενος αριθμός εργαζομένων και λιγότερες ώρες εργασίας από τα απαιτούμενα στην τεχνική προδιαγραφή του Παραρτήματος «Γ», επιφέρει απόρριψη της προσφοράς. Στο Παράρτημα «Γ» μεταξύ άλλων αναφέρεται και ο αριθμός των εργαζομένων που θα*

απασχοληθούν στη συμφωνία πλαίσιο, ως φυσική παρουσία καθώς και η αναγωγή αυτού σε αριθμό εργαζομένων πλήρους απασχόλησης (40 ώρες/εβδομάδα) -ήτοι 93,93 άτομα- βάσει της οποίας θα υπολογισθούν τα απαιτούμενα σχετικά πεδία.». (β) Η «...» με την οικονομική της προσφορά (αρχείο «1_Έντυπο Οικονομικής Προσφοράς.pdf») δηλώνει ότι: «Αριθμός εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο: 93,93 εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης και 101 εργαζόμενοι φυσικής παρουσίας» και «Τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο: 555,64». (γ) Η φυσική παρουσία συγκεκριμένου αριθμού εργαζομένων (83 τις καθημερινές και 43 τα σαββατοκύριακα και αργίες) καθιστά τη μέση αναλογία τ.μ. ανά εργαζόμενο την ίδια για όλους τους προσφέροντες, ανεξάρτητα με το τι δηλώνεται στις σχετικές προσφορές. Η αξιολόγηση των τ.μ. καθαρισμού ανά εργαζόμενο θα ενδείκνυτο στην περίπτωση που οι προσφέροντες παρείχαν διαφορετικό αριθμό ατόμων με φυσική παρουσία για τον ίδιο χώρο καθαρισμού. Άλλωστε η αναλογία των τ.μ. ανά άτομο είναι διαφορετική για τον κάθε χώρο καθαρισμού και διαμορφώνεται σύμφωνα με τα στοιχεία της Προσθήκης 3 του Παραρτήματος «Γ» της .... (δ) Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή θα είχε ως αποτέλεσμα τον υπέρμετρο περιορισμό της δυνατότητας υποβολής προσφορών, αδικαιολόγητο αποκλεισμό της «...» για τυπικούς λόγους ενώ πληρούνται κατ' ουσίαν οι προϋποθέσεις συμμετοχής, σε πλήρη αντίθεση με τις προβλέψεις του άρθρου 102, ως τροποποιήθηκε με το άρθρο 42 του ν.4782/21, περί αποφυγής περιορισμού του υγιούς ανταγωνισμού προς χάριν της τυπολατρίας. (ε) Επίσης, έχει κριθεί από την ΑΕΠΠ ότι, υπό το φως της αρχής της αναλογικότητας, ήσσονος σημασίας πλημμέλειες της εγγυητικής επιστολής (βλ. 198/2018, 102/2017 Αποφάσεις ΑΕΠΠ) δεν μπορούν να οδηγήσουν σε αποκλεισμό. Η απόρριψη της προσφοράς για τέτοιους λόγους θα συνιστούσε άνευ ετέρου εμμονή στη γραμματική διατύπωση των οικείων διατάξεων της διακήρυξης, χωρίς να συνάγονται τα προστατευτέα δικαιώματα, πού, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, καλείται να προασπίσει η αναθέτουσα αρχή στην υποθετική περίπτωση της απόρριψης της προσφοράς

της «...».

56. Επειδή, από την επισκόπηση του φακέλου της υπόθεσης, τους εκατέρωθεν προβαλλόμενους ισχυρισμούς και το κανονιστικό πλαίσιο της οικείας διακήρυξης, προκύπτει ότι εν προκειμένω η προσφορά της παρεμβαίνουσας «...» ως προς την απαίτηση του προσδιορισμού των τετραγωνικών μέτρων καθαρισμού ανά άτομο έχει διατυπωθεί εσφαλμένα. Και τούτο διότι σύμφωνα με τα όσα ορθώς ισχυρίζεται η πρώτη προσφεύγουσα στο σχετικό λόγο έχει εσφαλμένως συμπεριλάβει τους δύο επόπτες στον αριθμό των ατόμων που θα παρέχουν υπηρεσίες καθαρισμού με αποτέλεσμα να αποβαίνει εν τέλει εσφαλμένος και ο υπολογισμός των τετραγωνικών μέτρων προς καθαρισμό που αναλογούν σε κάθε άτομο τις καθημερινές ημέρες, τα σαββατοκύριακα και τις αργίες. Η παραπάνω διαφαινόμενη πλημμέλεια θα εδύνατο διευκρινισθεί και ενδεχομένως να θεραπευθεί εάν η αναθέτουσα αρχή είχε προβεί σε κλήση της προσφέρουσας εταιρείας για την παροχή διευκρινίσεων, κατόπιν σχετικής κλήσης της αναθέτουσας αρχής, ενέργεια η οποία ωστόσο δεν έλαβε χώρα και κατά τούτο έσφαλε η αναθέτουσα. Κατά συνέπεια ο σχετικός λόγος που επικαλείται η πρώτη προσφεύγουσα θα πρέπει να γίνει δεκτός στο μέτρο που δεν ακολουθήθηκε η διαδικασία του αρ. 102 του Ν. 4412/2016 πριν την αποδοχή της προσφοράς της «...».

57. Επειδή, η πρώτη προσφεύγουσα με τους λοιπούς λόγους της προσφυγής της στρέφεται ξανά κατά της αποδοχής της προσφοράς της «...» πλην όμως η εξέτασή τους παρέλκει ως αλυσιτελής, καθόσον η προσφορά της παρεμβαίνουσας κρίθηκε απορριπτέα και η προσβαλλόμενη πράξη ακυρωτέα σύμφωνα με την παραπάνω σκέψη της παρούσης.

58. Επειδή, η δεύτερη προσφεύγουσα με την δεύτερη υπό κρίση προδικαστική προσφυγή της βάλλει κατά των οικονομικών φορέων «...», και

«...», οποίοι προηγούνται αυτής στη σειρά κατάταξης προβάλλοντας ισχυρισμούς κατά των δικαιολογητικών συμμετοχής και των τεχνικών και οικονομικών προσφορών που κατέθεσαν οι ως άνω εταιρείες, οι οποίοι αναλυτικά εκτίθενται στην προσφυγή της.

59. Επειδή, ο Ν. 4412/2016, ορίζει στο αρ. 361 παρ.1 αυτού «Προθεσμία άσκησης της προσφυγής» ότι: «1. Σε περίπτωση προσφυγής κατά πράξης της αναθέτουσας αρχής, η προθεσμία για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής είναι: α. δέκα (10) ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα αν η πράξη κοινοποιήθηκε με ηλεκτρονικά μέσα ή τηλεομοιοτυπία ή β. δεκαπέντε (15) ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, αν χρησιμοποιήθηκαν άλλα μέσα επικοινωνίας, άλλως, γ δέκα (10) ημέρες από την πλήρη, πραγματική ή τεκμαιρόμενη, γνώση της πράξης που βλάπτει τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου οικονομικού φορέα. Ειδικά για την άσκηση προσφυγής κατά προκήρυξης, η πλήρης γνώση αυτής τεκμαίρεται μετά την πάροδο δεκαπέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση στο ΚΗΜΔΗΣ».

60. Επειδή το π.δ. 39/2017 στο αρ. 4 αυτού «Προθεσμία άσκησης προσφυγής» ορίζει ότι: «1. Σε περίπτωση προσφυγής κατά πράξης της αναθέτουσας αρχής, η προθεσμία για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής είναι: α) δέκα (10) ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, αν η πράξη κοινοποιήθηκε με ηλεκτρονικά μέσα ή με τηλεομοιοτυπία (άρθρο 361 παρ. 1 περ. α ν. 4412/2016) ή β) δεκαπέντε (15) ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, αν χρησιμοποιήθηκαν άλλα μέσα επικοινωνίας (άρθρο 361 παρ. 1 περ. β ν. 4412/2016), άλλως γ) δέκα (10) ημέρες από την πλήρη, πραγματική ή τεκμαιρόμενη, γνώση της πράξης που βλάπτει τα συμφέροντα του

ενδιαφερομένου οικονομικού φορέα. Ειδικά για την άσκηση προσφυγής κατά προκήρυξης, η πλήρης γνώση αυτής τεκμαίρεται μετά την πάροδο δέκα πέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ άρθρο 361 παρ. 1 περ. γ ν. 4412/2016)».

61. Επειδή, στην 56902/215/19.5.2017 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης (ΦΕΚ Β΄ 1924) «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.)», που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ.5 του άρθρου 36 του Ν. 4412/2016 και που περιλαμβάνεται στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την ένδικη διακήρυξη, καθόσον η Διακήρυξη δημοσιεύθηκε την 29^η.04.2021 και ο διαγωνισμός διενεργείται ηλεκτρονικά μέσω της διαδικτυακής πύλης www.promitheus.gov.gr σύμφωνα με τον όρο 5 αυτής, και συγκεκριμένα στο αρ. 8, με τίτλο «Επικοινωνία και διακίνηση εγγράφων», ορίζονται τα εξής: «1. Η διαδικασία επικοινωνίας, ενημέρωσης και διακίνησης εγγράφων πραγματοποιείται μέσω του Συστήματος κατά περίπτωση, με: την αποστολή ή κοινοποίηση σχετικών στοιχείων με μηνύματα δια της λειτουργικότητας «Επικοινωνία», την ανάρτηση σχετικών στοιχείων από τις αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Προκηρυγμένου Διαγωνισμού» του εκάστοτε διαγωνισμού, την υποβολή σχετικών στοιχείων από τους οικονομικούς φορείς στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Ηλεκτρονικής Προσφοράς», ο οποίος περιλαμβάνει τους (υπό)φακέλους: - «Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά» - «Οικονομική Προσφορά» - «Δικαιολογητικά Προσωρινού Αναδόχου». 2. Τα σχετικά στοιχεία αποστολής, κοινοποίησης, υποβολής ή ανάρτησης που αποτυπώνονται στις αντίστοιχες οθόνες της διεπαφής του χρήστη, και ειδικότερα ο καταγεγραμμένος χρόνος αυτών, αποτελούν απόδειξη επικοινωνίας και διακίνησης εγγράφων μέσω του Συστήματος. Οι σχετικές προθεσμίες αρχίζουν την επομένη της ημέρας της προαναφερθείσας κατά περίπτωση αποστολής, κοινοποίησης ή υποβολής και λήγουν όταν περάσει

ολόκληρη η τελευταία ημέρα και, αν είναι κατά το νόμο εορτάσιμη, όταν περάσει ολόκληρη η επομένη εργάσιμη.»

62. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση μετά την εξέταση του ηλεκτρονικού φακέλου της υπόθεσης προκύπτουν τα ακόλουθα: Η προσβαλλομένη κοινοποιήθηκε από την αναθέτουσα αρχή προς όλους τους συμμετέχοντες, μεταξύ των οποίων και η δεύτερη προσφεύγουσα «...», μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ στις 26.11.2021 και ώρα 19:35:34. Η ανωτέρω κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ είναι η προσήκουσα, σύμφωνα με το αρ. 8 της ανωτέρω υπ' αριθμ. 56902/215/19.5.2017 Απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, καθόσον είναι καταγεγραμμένη στην οθόνη διεπαφής της αναθέτουσας αρχής με σαφώς αποτυπωμένη ημερομηνία και ώρα αποστολής και τους αποδέκτες αυτής και τα στοιχεία αυτά αποτελούν απόδειξη επικοινωνίας και διακίνησης του εγγράφου μέσω του Συστήματος κατά την έννοια του ανωτέρω άρθρου. Επομένως, η 10ημερη προθεσμία για την υποβολή προδικαστικής προσφυγής εκκίνησε την επομένη της ημέρας της προαναφερθείσας κοινοποίησης, ήτοι την 27^η.1.2021 και έληξε την μετά την πάροδο 10 ημερών, ήτοι όταν παρήλθε η 6^η.12.2021. Κατά τα ανωτέρω και εν όψει του ότι η υπό εξέταση δεύτερη προδικαστική προσφυγή κατατέθηκε στις 7.12.2021 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, κρίνεται ότι έχει κατατεθεί εκπροθέσμως και για το λόγο αυτό θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη. Προς επίρρωση των ανωτέρω επισημαίνεται ότι σε σχετικό ερώτημα της Προέδρου του Κλιμακίου και εισηγήτριας της υπόθεσης δια μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την Προϊσταμένη Τμήματος Διαχείρισης και Υποστήριξης Λειτουργίας ΟΠΣ Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. δόθηκε η ακόλουθη απάντηση: *«α) Με βάση τα αρχεία καταγραφής του συστήματος εστάλη από την αναθέτουσα αρχή ... και συγκεκριμένα από το χειριστή κ. ... στις 26/11/2021*

και ώρα 19:35:34 στην εταιρεία με επωνυμία "... " και ειδικότερα στον αρμόδιο που η εταιρεία έχει ορίσει στο σύστημα ΕΣΗΔΗΣ Προμήθειες και Υπηρεσίες, ήτοι στην κα. ... μήνυμα μέσω της επικοινωνίας του Συστήματος με περιεχόμενο "ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΠΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΤΟΥ Δ..... ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΣΦΡΑΓΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ... ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ. 1.Σας πληροφορούμε ότι εκδόθηκε η Φ.831/6231/Σ.1490/26 Νοε 21/ΔΑΥ/Γ3/3 (ΑΔΑ:...) Απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής επί του από 02 Αυγ 21 Πρακτικού Αξιολόγησης Δικαιολογητικών Συμμετοχής και Τεχνικών Προσφορών και του από 02 Νοε 21 Πρακτικού Αξιολόγησης Οικονομικών Προσφορών της Επιτροπής Διενέργειας του διαγωνισμού θέματος. 2.Συναφώς σας γνωρίζουμε ότι η ως άνω Απόφαση, καθώς και τα Πρακτικά Αποσφράγισης - Αξιολόγησης Δικαιολογητικών Συμμετοχής και Τεχνικών - Οικονομικών Προσφορών της Επιτροπής Διενέργειας του ... έχουν αναρτηθεί στα «Συνημμένα Ηλεκτρονικού Διαγωνισμού»." β) Με βάση τα αρχεία καταγραφής του συστήματος το παραπάνω μήνυμα συνοδεύτηκε από επιτυχή αποστολή ειδοποίησης μέσω του συστήματος και ως εκ τούτου ο αρμόδιος της εταιρείας "... " κα... έλαβε ειδοποίηση στην αρχική οθόνη του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ Προμήθειες και Υπηρεσίες με τίτλο "Εστάλη: Μήνυμα για τον διαγωνισμό ... (...)" και αναγνωριστικό αριθμό ειδοποίησης .... γ) Όμως όπως προκύπτει η παραπάνω ειδοποίηση δεν συνοδεύτηκε επιτυχώς από αποστολή σχετικού eMail στο λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του αρμοδίου .... Θα θέλαμε να επισημάνουμε πως η λειτουργικότητα αποστολής eMail παράλληλα με την εκάστοτε Επικοινωνία λειτουργεί επικουρικά, πιο συγκεκριμένα ισχύουν τα εξής: Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 22, 36 και 37 του Ν.4412/2016 καθώς και του άρθρου 8 της ΥΑ για το ΕΣΗΔΗΣ Προμήθειες και Υπηρεσίες, οι επικοινωνίες στις ηλεκτρονικές διαγωνιστικές διαδικασίες Δημοσίων Συμβάσεων γίνονται αποκλειστικά μέσω του Συστήματος, δηλαδή τα όποια

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

eMail ή/και όποια έντυπη επικοινωνία (ακόμη και πρωτοκολλημένα ή συστημένα) ή/και οι όποιες τηλεφωνικές επικοινωνίες δεν παράγουν έννομες συνέπειες και ως εκ τούτου οι χρήστες του Συστήματος ουσιαστικά είναι υποχρεωμένοι να συνδέονται σε αυτό σε τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να παρακολουθούν τις σχετικές ειδοποιήσεις και επικοινωνίες».

Συνεπώς, επιβεβαιώθηκε αφενός ότι η προσβαλλόμενη κοινοποιήθηκε στους συμμετέχοντες, μεταξύ των οποίων και η δεύτερη προσφεύγουσα, την παραπάνω ημερομηνία και ώρα, καθώς και ότι στην οθόνη διεπαφής της δεύτερης προσφεύγουσας εμφανίσθηκε σχετική ειδοποίηση περί της ανάρτησης και κοινοποίησης της προσβαλλόμενης πράξης. Σημειώνεται επίσης ότι η δεύτερη προσφεύγουσα ουδόλως αποδεικνύει τον ισχυρισμό της ότι έως και την 29^η.11.2021 δεν ελάμβανε e mail από το Σύστημα (workflow mailer), συνθήκη πάντως η οποία ακόμα και αν ήθελε υποτεθεί ότι συνέτρεχε, δεν θέτει υπό αμφισβήτηση το γεγονός ότι η κοινοποίηση της προσβαλλόμενης προς αυτήν έλαβε χώρα νομίμως και σύμφωνα με τις επιταγές της ανωτέρω Υ.Α., εφόσον είναι καταγεγραμμένη στην οθόνη διεπαφής της αναθέτουσας αρχής με σαφώς αποτυπωμένη ημερομηνία και ώρα αποστολής και τους αποδέκτες αυτής, πολλώ δε μάλλον εφόσον και στην οθόνη διεπαφής της ίδιας της δεύτερης προσφεύγουσας εμφανίσθηκε ειδοποίηση την 26^η.11.2021 περί της κοινοποίησης της προσβαλλόμενης πράξης. Τέλος, η επίκληση του περιεχομένου του υπ' αριθμ. 40944 ΕΞ 2021/18.11.2021 εγγράφου του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Διαχείρισης Ανάπτυξης και Υποστήριξης του ΕΣΗΔΗΣ περί διακοπής λειτουργίας του Συστήματος κατά την 26^η.11.2021 δεν δύναται να αναιρέσει την κατά τα ανωτέρω προσήκουσα κοινοποίηση της προσβαλλόμενης στην δεύτερη προσφεύγουσα, καθώς η αναθέτουσα αρχή αποδεδειγμένα προέβη στην ενέργεια αυτή, όπως έχει αποτυπωθεί στο σύστημα την 26η.11.2021 και ώρα 19:35:34 και πάντως το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού δεν σχετίζεται ούτε και αποδεικνύει τον ισχυρισμό της δεύτερης προσφεύγουσας ότι έως και την 29^η.11.2021 δεν ελάμβανε e mail από το Σύστημα (workflow mailer) και εξ

αυτού του λόγου δεν έλαβε γνώση της προσβαλλόμενης στις 26.11.2021 αλλά στις 29.11.2021. Επομένως, η υπό κρίση δεύτερη προδικαστική προσφυγή θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, όπως υποστηρίζουν οι παρεμβαίνουσες εταιρείες «...» και «...» στους σχετικούς ισχυρισμούς τους καθώς και η αναθέτουσα αρχή στις απόψεις της και να απορριφθούν οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί της δεύτερης προσφεύγουσας.

63. Επειδή η εισήγηση γίνεται δεκτή.

64. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η πρώτη η προδικαστική προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή και η δεύτερη προδικαστική προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

65. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, θα πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή του παραβόλου που κατέθεσε η πρώτη προσφεύγουσα και να καταπέσει το παράβολο που κατέθεσε η δεύτερη προσφεύγουσα.

Για τους λόγους αυτούς

1. Δέχεται την πρώτη προδικαστική προσφυγή.
2. Απορρίπτει τη δεύτερη προδικαστική προσφυγή.
3. Απορρίπτει τις παρεμβάσεις που ασκήθηκαν για την απόρριψη της πρώτης προδικαστικής προσφυγής
4. Δέχεται εν μέρει τις παρεμβάσεις που ασκήθηκαν για την απόρριψη της δεύτερης προδικαστικής προσφυγής, κατά το μέρος αυτών που προβάλλουν ισχυρισμούς περί του εκπροθέσμου της δεύτερης προδικαστικής προσφυγής.
5. Ακυρώνει την προσβαλλόμενη, σύμφωνα με το σκεπτικό.
6. Διατάσσει την επιστροφή του καταβληθέντος παραβόλου εκ μέρους της πρώτης προσφεύγουσας.

Αριθμός Απόφασης : 154,155/2022

7. Διατάσσει την κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου εκ μέρους της δεύτερης προσφεύγουσας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στις 13.01.2022 και εκδόθηκε στις 02.02.2022 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΖΕΡΒΟΥ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΣΑΒΒΑΣ ΜΑΚΡΙΔΗΣ

α/α

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ